

Daha güclü AQEM:

Azərbaycanın təşəbbüsləri Asiyada əməkdaşlığın yeni mərhələsini formalaşdırır

Azərbaycanın AQEM sədrliyi: etimaddan əməkdaşlığa doğru

Asiyada sülhün, təhlükəsizliyin və qarşılıqlı etimadın möhkəmləndirilməsi müasir beynəlxalq münasibətlərin aktual məsələlərindəndir. Geosiyasi gərginliklərin artdığı, nəqliyyat bağlantılarının və rəqəmsal əməkdaşlığın strateji əhəmiyyət qazandığı bir dövrdə çoxtərəfli dialoq platformalarının rolu daha da artır. Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirə (AQEM) bu baxımdan dövlətlər arasında dialoqun genişləndirilməsi və əməkdaşlığın inkişafı üçün mühüm imkanlar yaradır.

Azərbaycanın 2024-2026-cı illərdə AQEM-ə sədrlik etməsi ölkəmizin beynəlxalq dialoqun inkişafına və regional əməkdaşlığın gücləndirilməsinə verdiyi töhfələrin növbəti ifadəsidir. 2024-cü il dekabrın 17-də sədrliyin Qazaxıstandan Azərbaycana keçməsi ölkəmizə göstərilən etimadın göstəricisi olmaqla yanaşı, yeni təşəbbüslərin həyata keçirilməsi üçün də imkanlar açıb. Azərbaycanın sədrliyi "Daha güclü AQEM: Asiyada bağlantılar, rəqəmsallaşma və dayanıqlı inkişaf" şüarı ilə həyata keçirilir. Bu yanaşma təşkilatın fəaliyyətini siyasi dialoqla məhdudlaşdırmır, iqtisadi, texnoloji və humanitar əməkdaşlığın genişləndirilməsini də nəzərdə tutur. AQEM-in

institusional imkanlarının gücləndirilməsi, üzv dövlətlər arasında praktiki əməkdaşlığın inkişafı, nəqliyyat bağlantılarının genişləndirilməsi və dayanıqlı inkişaf məqsədlərinin təşviqi sədrliyin əsas prioritetlərindəndir.

Bakıda keçirilən AQEM-in 7-ci Zirvə Toplantısı Azərbaycanın təşkilata sədrliyi dövründə həyata keçirdiyi təşəbbüslərin müzakirəsi, regional əməkdaşlığın genişləndirilməsi və gələcək fəaliyyət istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Prezident İlham Əliyevin Zirvə Görüşündəki çıxışı ölkəmizin beynəlxalq mövqeyini, sülhə yanaşmasını və regional əməkdaşlıqla bağlı prioritetlərini bir daha ortaya qoyub.

Azərbaycanın birləşdirici missiyası

Zirvə Toplantısında çıxış edən Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlər sistemindəki mövqeyinə və regional əməkdaşlığa verdiyi töhfələrə diqqət cəkib. Dövlət başçısı ölkəmizin geostrateji əhəmiyyətini vurğulayaraq bildirib: "Coğrafi olaraq Asiya ilə Avropanın kəsişməsində yerləşən Azərbaycan Avrasiya məkanında birləşdirici mərkəz kimi getdikcə daha böyük rol oynayır. Ölkəmizin ikitərəfli və çoxtərəfli formatlar çərçivəsində bir çox dövlətlərlə siyasi, iqtisadi, nəqliyyat, enerji, humanitar sahələrdə əməkdaşlığı, öz növbə-

Prezident İlham ƏLİYEV:

"Azərbaycan AQEM-ə iki il ərzində sədrliyi müddətində onun gücləndirilməsinə prioritet diqqət ayırmış və nəqliyyat, bağlantılar, rəqəmsallaşma, ətraf mühitin mühafizəsi, turizm, təhsil, elm və digər sahələrdə əməkdaşlığı fəal şəkildə təşviq etmişdir."

sində, regionumuzda təhlükəsizlik sistemini möhkəmləndirir".

Azərbaycanın coğrafi mövqeyi, nəqliyyat-logistika imkanları, enerji təhlükəsizliyinə töhfəsi və müxtəlif dövlətlərlə qurduğu siyasi-iqtisadi əlaqələr ölkəmizin Avrasiya məkanında mühüm tərəfdaş kimi rolunu gücləndirir. Şərq-Qərb və Şimal-Cənub istiqamətlərində nəqliyyat bağlantılarının inkişafı ticarətin genişlənməsinə, investisiya imkanlarının artmasına və dövlətlər arasında iqtisadi əlaqələrin dərinləşməsinə şərait yaradır.

Bu sahədə Azərbaycanın təcrübəsinin AQEM çərçivəsində paylaşılması Asiya ölkələri arasında əməkdaşlığın inkişafına töhfə verə bilər. Rəqəmsallaşma və dayanıqlı inkişaf da sədrliyin mühüm prioritetlərindəndir. Rəqəmsal texnologiyaların inkişafı dövlət idarəçiliyindən iqtisadiyyata, təhsildən beynəlxalq kommunikasiyaya qədər müxtəlif sahələrdə yeni imkanlar açır. Üzv dövlətlər arasında bu istiqamətlərdə təcrübə mübadiləsi innovasiya potensialının artırılmasına və ortaq təşəbbüslərin reallaşdırılmasına xidmət edə bilər.

Daha güclü AQEM: konkret təşəbbüslər və yeni imkanlar

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın ikillik sədrliyi dövründə əldə olunan nəticələrə toxunaraq ölkəmizin təşkilatın gücləndirilməsinə xü-

susi diqqət ayırdığını, nəqliyyat, bağlantılar, rəqəmsallaşma, ətraf mühitin mühafizəsi, turizm, təhsil və elm sahələrində əməkdaşlığı fəal şəkildə təşviq etdiyini bildirib. Üzv dövlətlərin dəstəyi ilə həyata keçirilən təşəbbüslər AQEM-in institusional və hüquqi imkanlarının möhkəmləndirilməsinə töhfə verib. Bu nəticələr təşkilatın yalnız siyasi dialoq platforması kimi deyil, müxtəlif sahələrdə praktiki əməkdaşlığı təşviq edən mexanizm kimi inkişaf etdiyini göstərir. Müxtəlif istiqamətlər üzrə birgə təşəbbüslərin genişləndirilməsi və təcrübə mübadiləsinin gücləndirilməsi üzv dövlətlər üçün yeni əməkdaşlıq imkanları yaradır.

Zirvə Toplantısının mühüm qərarlarından biri Laos Xalq Demokratik Respublikasının AQEM-ə 29-cu üzv dövlət kimi qəbul edilməsi olub. Bu addım təşkilatın əhatə dairəsinin genişlənməsi və Asiyada daha inklüziv dialoq platforması kimi inkişafı baxımından əhəmiyyətlidir.

Üzv dövlətlərin Azərbaycanın sədrliyinin daha iki il müddətinə uzadılması təklifini dəstəkləməsi də ölkəmizin fəaliyyətinə göstərilən etimadın ifadəsidir. Bu qərar Azərbaycanın AQEM çərçivəsində təşəbbüslərini davam etdirməsi, təşkilatın institusional potensialının artırılması və beynəlxalq əməkdaşlıq imkanlarının genişləndirilməsi baxımından yeni perspektivlər açır.

Daha güclü AQEM:

Azərbaycanın təşəbbüsləri Asiyada əməkdaşlığın yeni mərhələsini formalaşdırır

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Sülhün qorunması və beynəlxalq məsuliyyət

Zirvə Toplantısında Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın müstəqil xarici siyasətinin əsas prinsiplərini də vurğulayıb: *“Azərbaycan davamlı olaraq bərabərhüquqluluq, daxili işlərə qarışmama, ölkələrin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin üstünlüyünə əsaslanan müstəqil xarici siyasət həyata keçirir”*. Dövlət başçısı beynəlxalq münasibətlərdə ikili standartların yolverilməzliyinə diqqət çəkərək beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinin ardıcıl şəkildə tətbiqinin vacibliyini qeyd edib. Bu yanaşma dövlətlərin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə və bərabərhüquqlu əməkdaşlığa hörmətin regional təhlükəsizliyin əsas şərtlərindən olduğunu bir daha göstərir.

Prezident İlham Əliyev çıxışında Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpasına, eləcə də davamlı sülhün təmin olunmasına yönələn səylərə xüsusi diqqət ayırıb. Dövlət başçısı 44 günlük Vətən müharibəsi və 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirilən antiterror tədbirləri nəticəsində ölkəmizin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin tam bərpa olunduğunu xatırladıb. O, beynəlxalq qərarların icrasını təmin edən mexanizmlərin əhəmiyyətini vurğulayaraq münafişələrin həllində beynəlxalq hüququn roluna diqqət çəkib.

Azərbaycanın müharibədən sonra sülh gündəliyini irəli sürməsi də çıxışın mühüm məqamlarından olub. Prezident İlham Əliyev bildirib: *“Biz sülh təklif etdik və bir ildən bir az çoxdur ki, sülh içində yaşayırıq. Bu sülh hələ də kövrəkdir, onu qorumaq və möhkəmləndirmək lazımdır”*.

Bu fikir sülhün əldə olunması ilə yanaşı, onun qorunması və möhkəmləndirilməsinin də davamlı siyasi iradə, qarşılıqlı etimad və məsuliyyətli yanaşma tələb etdiyini ifadə edir. Azərbaycanın AQEM çərçivəsində dialoqun genişləndirilməsinə və əməkdaşlığın gücləndirilməsinə verdiyi önəm də məhz bu prinsiplərlə uzlaşır. Ölkəmiz regional təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsini, dövlətlər arasında dostluq münasibətlərinin inkişafını

və ortaq maraqlar əsasında əməkdaşlığın genişləndirilməsini dəstəkləyir.

Media əməkdaşlığı: etimadın möhkəmləndirilməsində yeni istiqamət

Azərbaycanın AQEM sədrliyi çərçivəsində irəli sürdüyü təşəbbüslərdən biri də media sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsidir. 2026-cı il oktyabrın 1-də Bakıda keçirilən AQEM Media Forumu bu istiqamətdə əhəmiyyətli hadisə olub. “Qütbləşmiş dünyada media vasitəsilə etimadın qurulması” mövzusunda həsr olunan forum AQEM məkanında media və kommunikasiya sahəsində əməkdaşlığın inkişafına yönəlib.

Üzv dövlətlərin media nümayəndələrinin, rəsmilərin və ekspertlərin iştirak etdiyi forum informasiya mübadiləsinin, peşəkar təcrübənin paylaşılmasının və qarşılıqlı anlaşmanın əhəmiyyətini bir daha gündəmə gətirib. Prezident İlham Əliyevin forum iştirakçlarına müraciətində medianın yalnız informasiya mübadiləsi vasitəsi deyil, həm də ictimai diplomatiyanın, qarşılıqlı anlaş-

manın və regional əməkdaşlığın mühüm aləti olduğu vurğulanıb.

Rəqəmsal platformaların ictimai rəyin formalaşmasına təsirinin artıdığı müasir dövrdə dezinformasiya ilə mübarizə, jurnalistikanın peşəkarlığı və informasiya məsuliyyəti beynəlxalq əməkdaşlığın vacib istiqamətlərindəndir. Bu baxımdan, AQEM Media Forumunun keçirilməsi təşkilat çərçivəsində yeni əməkdaşlıq istiqamətinin formalaşmasına zəmin yaradır.

Media əməkdaşlığı müxtəlif ölkələrin cəmiyyətləri arasında qarşılıqlı anlaşmanın möhkəmləndirilməsi, fərqli baxışların obyektiv təqdim olunması və ortaq problemlərin daha dolğun işıqlandırılması baxımından əhəmiyyətli bir forum çərçivəsində qurulan əlaqələrin gələcəkdə birgə layihələrə, təcrübə mübadiləsinə və peşəkar əməkdaşlığın genişlənməsinə yol açması mümkündür.

Bakıdan Asiyaya uzanan əməkdaşlıq gündəliyi: yeni imkanlar və gələcəyə baxış

Bakıda keçirilən AQEM-in 7-ci Zirvə Toplantısı

Azərbaycanın çoxtərəfli diplomatiyada fəal mövqeyini və regional əməkdaşlığın inkişafına yönələn təşəbbüslərini bir daha nümayiş etdirib. Təşkilatın üzvlük coğrafiyasının genişlənməsi, institusional imkanlarının möhkəmləndirilməsi və Azərbaycanın sədrliyinin uzadılmasına göstərilən dəstək ölkəmizin bu platformadakı fəaliyyətinə verilən qiymətin göstəricisidir.

İnstitusional inkişafdan nəqliyyat bağlantılarına, rəqəmsallaşmadan media əməkdaşlığına qədər müxtəlif sahələrə əhatə edən təşəbbüslər AQEM-in fəaliyyətinə yeni məzmun qazandırır. Azərbaycanın beynəlxalq əməkdaşlıq sahəsində topladığı təcrübə isə regional dialoqun genişləndirilməsi, tərəfdaşlıq əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi və ortaq maraqların uzlaşdırılması üçün əlavə imkanlar yaradır.

Bununla belə, təşəbbüslərin uzunmüddətli səmərəsi onların praktik nəticələrə çevrilməsindən, üzv dövlətlərin fəal iştirakından və əldə olunan razılaşmaların davamlı əməkdaşlıq mexa-

nizmləri ilə möhkəmləndirilməsindən asılıdır. Bu baxımdan, Azərbaycanın sədrliyi çərçivəsində əsas hədəflərdən biri dialoqun davamlılığını təmin etmək, ortaq maraqları uzlaşdırmaq və əməkdaşlıq konkret nəticələrlə zənginləşdirməkdir.

Bu gün Asiyada təhlükəsizlik və sabitliyin möhkəmləndirilməsi dövlətlər arasında dialoqun qorunmasını, iqtisadi və humanitar əlaqələrin genişləndirilməsini, qarşılıqlı etimadın real əməkdaşlıqla möhkəmləndirilməsini tələb edir. Azərbaycanın “Daha güclü AQEM” yanaşması da məhz bu məqsədlərə xidmət edir.

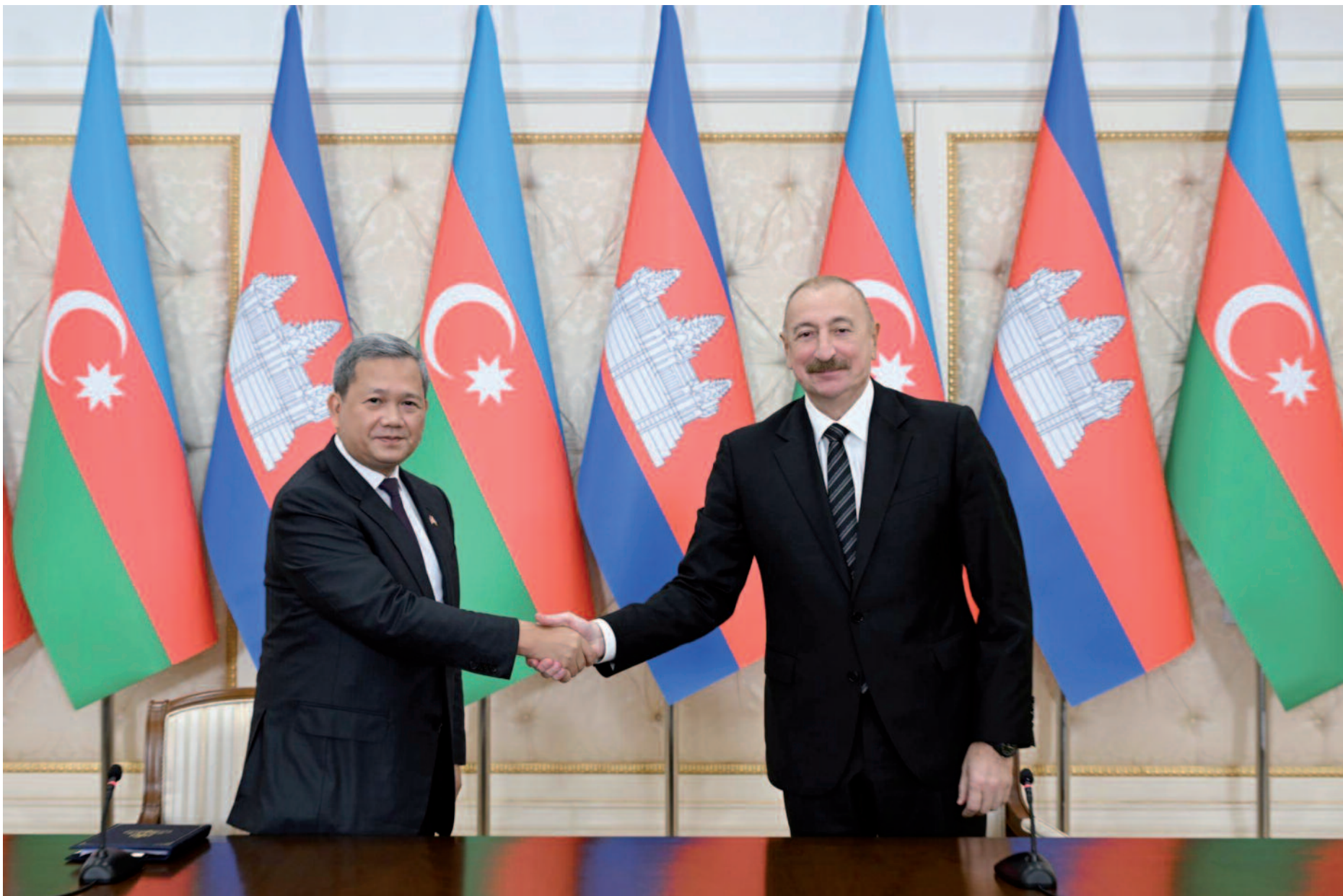
Prezident İlham Əliyevin Zirvə Toplantısında səsləndirdiyi fikirlər, Azərbaycanın sədrliyi dövründə irəli sürülən təşəbbüslər və Bakıda qəbul edilən qərarlar AQEM-in gələcək inkişafı üçün yeni imkanlar açır. Bu imkanların ardıcıl və məqsədyönlü şəkildə reallaşdırılması Asiyada sülhün, təhlükəsizliyin, iqtisadi rifahın və qarşılıqlı anlaşmanın möhkəmləndirilməsinə töhfə verə bilər.

✍ Məmməd BABAYEV

Bakı görüşü:

Azərbaycan-Kamboca əməkdaşlığında yeni perspektivlər

Beynəlxalq münasibətlər sistemində dövlətlərarası əməkdaşlığın coğrafiyasının genişləndirilməsi, yeni iqtisadi tərəfdaşların müəyyənəşdirilməsi və qarşılıqlı maraqlara əsaslanan əlaqələrin qurulması xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycanın xarici siyasətində bu yanaşma Asiya ölkələri ilə münasibətlərin inkişafında da aydın görünür. Respublikamızın müxtəlif regionlarla tərəfdaşlığın möhkəmləndirilməsinə yönələn xarici siyasəti fonunda oktyabrın 12-də Kamboca Krallığının Baş naziri Hun Manetin ölkəmizə rəsmi səfəri ikitərəfli münasibətlər üçün yeni perspektivlər vəd edir. Prezident İlham Əliyevin Hun Manetlə Bakıda keçirdiyi görüş və aparılan müzakirələr Azərbaycan-Kamboca əlaqələrinin yeni məzmunla zənginləşdirilməsi, siyasi dialoqun iqtisadi əməkdaşlıqla tamamlanması və mövcud potensialın konkret nəticələrə çevrilməsi baxımından mühüm addımların atılması ilə yadda qaldı. Bu təmaslar iki ölkə arasında münasibətlərin yalnız diplomatik çərçivədə deyil, ticarət, investisiya, nəqliyyat, təhsil və digər sahələr üzrə də genişləndirilməsi üçün yeni imkanlar açır.

Azərbaycanla Kamboca arasında diplomatik münasibətlərin 30 ildən artıq tarixə malik olması siyasi əlaqələrin möhkəm təməl üzərində qurulduğunu göstərir. Hazırkı mərhələdə əsas məqsəd isə formalaşmış siyasi etimadı konkret iqtisadi nəticələrə çevirmək, tərəfdaşlığın əhatə dairəsini genişləndirməkdir.

Azərbaycanın ev sahibliyi etdiyi Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin (AQEM) sammiti isə regional və beynəlxalq təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycanın sədrliyinin yekdilliklə dəstəklənməsi ölkəmizin suverenliyə və müstəqil siyasətə əsaslanan mövqeyinə beynəlxalq hörmətin göstəricisidir.

Siyasi dialoqdan iqtisadi tərəfdaşlığa

Bakı görüşündə ticarət və investisiya əlaqələrinin genişləndirilməsi, birgə istehsal müəssisələrinin yaradılması, turizm və təhsil sahələrində əməkdaşlıq imkanlarının müzakirəsi tərəflərin münasibətləri praktiki məzmunla zənginləşdirmək niyyətini nümayiş etdirir. Ticarət və investisiya əməkdaşlığı üzrə birgə işçi qrupunun yaradılması barədə razılaşma bu istiqamətdə mühüm addımdır. Mexanizmin səmərəli fəaliyyəti qarşılıqlı bazar imkanlarının araşdırılmasına, sahəliklər arasında əlaqələrin qurulmasına və yeni layihələrin müəyyənəşdirilməsinə şərait yarada bilər. Bakıda keçirilən biznes-forumu və Kamboca tərəfinin Azərbaycan işgüzar dairələrini ölkəsinə dəvət etmək niyyəti də iqtisadi münasibətlərin genişləndirilməsinə marağın göstəricisidir.

Azərbaycanın qeyri-neft sektorunun inkişafı və xarici iqtisadi əlaqələrinin şaxələndirilməsi baxımından Kamboca ilə əməkdaşlıq yeni imkanlar yaradır. Bununla yanaşı, real nəticələrə nail olmaq üçün qarşılıqlı ticarətin qarşısındakı maneələrin müəyyənəşdirilməsi, investisiya mühitinin öyrənilməsi və şirkətlər arasında birbaşa əlaqələrin davamlı xarakter alması vacibdir. Prezident İlham Əliyev Kamboca Krallığının Baş naziri Hun Manetlə mətbuata bəyanatında da bu məqama xüsusi toxundu və iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsinin artırılmasının vacibliyini vurğuladı: **“Ümid edirəm ki, bu gün Azərbaycanın və Kambocanın çoxsaylı şirkətlərinin iştirakı ilə keçirilən biznes forumu bir-birimizi, mövcud imkanları, iqtisadi və investisiya prioritetlərimizi daha yaxından tanımağa, sıx iqtisadi əməkdaşlığın qurulması yollarını müəyyənəşdirməyə kömək edəcək. Ölkələri-**

miz arasında ticarət dövriyyəsi hələlik çox aşağı səviyyədədir. Lakin bir daha əminliyimi ifadə edirəm ki, Baş nazirin rəsmi səfərindən sonra həmin sahədə böyük canlanmanın şahidi olacağıq”.

Cənub-Şərqi Asiya istiqamətində əlaqələrin genişlənməsi Azərbaycanın Avropa ilə Asiyanı birləşdirən coğrafi mövqeyi və beynəlxalq nəqliyyat-logistika əlaqələrinin inkişafında iştirakı ölkənin müxtəlif regionlarla əməkdaşlığını genişləndirmək üçün əlverişli imkanlar yaradır. Kamboca ilə münasibətlərin inkişafı da Azərbaycanın Cənub-Şərqi Asiya istiqamətində əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi baxımından diqqətə layiqdir. Liderlərin görüşündə hava əlaqələrinin genişləndirilməsi, mülki aviasiya sahəsində əməkdaşlıq və müvafiq sazişin imzalanması imkanlarının müzakirəsi iqtisadi və turizm təmaslarının inkişafı üçün əhəmiyyətlidir.

Nəqliyyat bağlantılarının yaxşılaşdırılması işgüzar səfərləri asanlaşdırır, ticarət əlaqələrinin genişlənməsinə və qarşılıqlı turizm imkanlarının artmasına töhfə verə bilər.

Kambocanın Azərbaycanın ASEAN Parlamentlərarası Assambleyasında müşahidəçi statusu əldə etmək səylərini dəstəkləməsi də siyasi əməkdaşlığın mühüm istiqamətlərindəndir. Bu dəstək Azərbaycanın Cənub-Şərqi Asiya ölkələri ilə institusional əlaqələrinin genişləndirilməsi və beynəlxalq platformalarda əməkdaşlığının gücləndirilməsi baxımından əhəmiyyət daşıyır.

Humanitar əlaqələr də ikitərəfli münasibətlərin inkişafında mühüm yer tutur. Sovet İttifaqı dövründə yüzlərlə kambocalı tələbənin Azərbaycanda təhsil alması bu sahədə tarixi təcrübənin mövcudluğunu göstərir. Qarşılıqlı təhsil imkanlarının genişləndirilməsi, təqaüd proqramlarının davam etdirilməsi və tələbə mübadiləsi xalqlar ara-

sında əlaqələrin möhkəmlənməsinə xidmət edə bilər. Eyni zamanda Azərbaycanın “ASAN xidmət” modelinin Kambocada maraqlı doğurmaq dövlət idarəçiliyi və rəqəmsal xidmətlər sahəsində təcrübə mübadiləsi üçün imkanlar açır.

Razılaşmalardan konkret nəticələrə doğru

Bakı dialoqu çərçivəsində üç sazişin imzalanması Azərbaycan-Kamboca münasibətlərinin hüquqi və institusional əsaslarının möhkəmləndirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir. Əməkdaşlığın gələcək səmərəsi isə əldə olunmuş razılaşmaların icrasından, iqtisadi təşəbbüslərin reallaşdırılmasından və biznes dairələrinin fəallığından asılı olacaq.

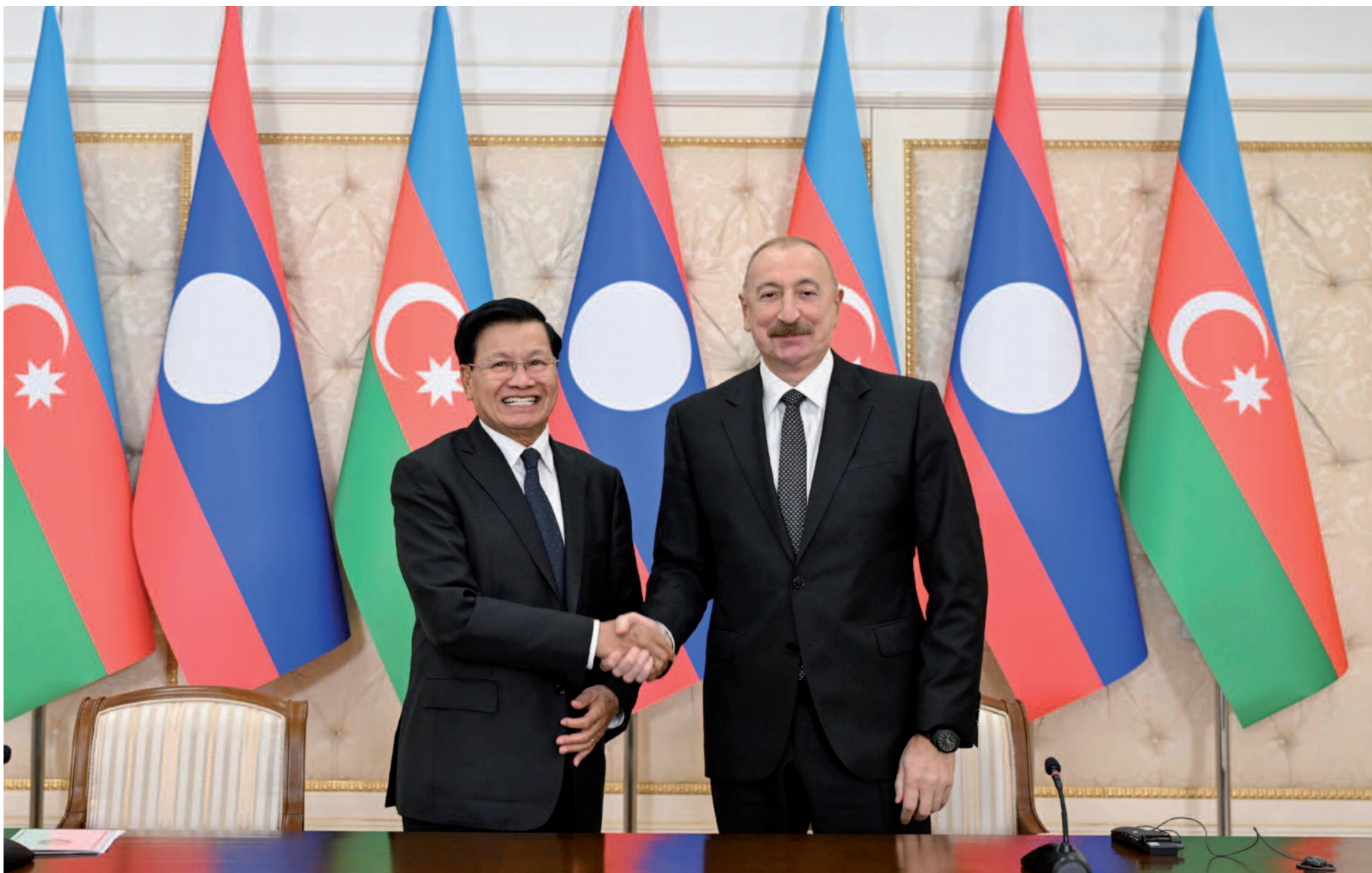
Mina təhlükəsi ilə mübarizə sahəsində təcrübə mübadiləsi də tərəflər arasında əməkdaşlığın humanitar istiqamətlərindən biri kimi diqqət çəkir. Hər iki ölkənin bu problemə üzləşməsi bilik və praktiki bacarıqların paylaşılması, mütəxəssislərin hazırlanması və birgə təlimlərin təşkili üçün ortaqların zərurəti vardır. Bu, münasibətlərin yalnız iqtisadi deyil, humanitar və təhlükəsizlik məsələlərini də əhatə etdiyini göstərir. Prezident İlham Əliyevin mətbuata bəyanatında dediyi kimi: **“Biz, həmçinin təəssüf ki, hər iki ölkə üçün ümumi problem olan bir məsələni müzakirə etdik. Bu, mina problemi idi. Hər iki ölkə minalardan əziyyət çəkmişdir və bu gün də əziyyət çəkməkdədir. Təcrübə, bilik və praktiki bacarıqların mübadiləsi, həmçinin təlimlərin keçirilməsi son dərəcə vacibdir. Azərbaycan torpaqları işğaldan azad edildikdən sonra ötən illər ərzində Ermənistanın işğal dövründə basdırdığı minaların partlaması nəticəsində 400-dən çox insan həlak olmuş və ya xəsarət almışdır”.**

Ümumilikdə, Kamboca Krallığının Baş naziri Hun Manetin Azərbaycana səfəri ikitərəfli münasibətlərin mövcud potensialının reallaşdırılması və siyasi dialoqun daha geniş iqtisadi əməkdaşlığa çevrilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Ticarət və investisiya əlaqələrinin genişləndirilməsi, nəqliyyat bağlantılarının inkişafı, təhsil və dövlət xidmətləri sahəsində təcrübə mübadiləsi qarşılıqlı dövrün əsas istiqamətləri olacaq. Bu sahələrdə ardıcıl və məqsədyönlü fəaliyyət Azərbaycanla Kamboca arasında qarşılıqlı faydaya əsaslanan uzunmüddətli tərəfdaşlığın möhkəmlənməsinə şərait yaradacaq.

✍ Nail ƏSGƏROV

Azərbaycan-Laos: siyasi dialoqdan iqtisadi tərəfdaşlığa doğru

Prezident İlham ƏLİYEV:

“*Parlamentlararası əlaqələr də inkişaf edir, hər iki ölkədə dostluq qrupları yaradılmışdır və bu da özlüyündə bir göstəricidir. Çünki biz, eyni zamanda bu sahədə də həm beynəlxalq parlamentlararası təşkilatlarda, həm də ikitərəfli formatda uğurlu əməkdaşlıq edirik. Hakim partiyalarımız da sıx əməkdaşlıq edir, bir neçə il bundan əvvəl müvafiq Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır. Yəni ki, siyasi müstəvidə əlaqələr çox uğurla inkişaf edir. Biz eyni mənzərəni iqtisadi sahədə də görmək istərdik. Bu gün fikir mübadiləsi əsnasında hər iki tərəf eyni mövqe bildirdi ki, bugünkü ticarət dövriyyəmiz, əlbəttə, bizim nə potensialımızı əks etdirir, nə də niyyətimizi.*”

Dövlətlər arasında etibarlı siyasi dialoqun qurulması və bu dialoqun konkret iqtisadi nəticələrlə möhkəmləndirilməsi uğurlu tərəfdaşlığın əsas şərtlərindəndir. Azərbaycan bu istiqamətdə həyata keçirdiyi çoxşaxəli xarici siyasət kursu ilə ənənəvi dostluq münasibətlərini yeni əməkdaşlıq imkanları ilə zənginləşdirir. Laos Xalq Demokratik Respublikasının Prezidenti Thonqlun Sisulitin ölkəmizə səfəri çərçivəsində Prezident İlham Əliyevlə keçirilən görüşlər və səsləndirilən bəyanatlar da iki ölkə arasında mövcud siyasi əlaqələrin iqtisadi, humanitar və digər sahələrdə daha geniş əməkdaşlığa çevrilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Dövlət başçılarının bəyanatları göstərir ki, tərəflər uzun illər ərzində formalaşmış siyasi əlaqələri konkret iqtisadi nəticələrlə zənginləşdirmək, qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlığın imkanlarından daha səmərəli istifadə etmək niyyətindədirlər.

Azərbaycanla Laos arasında diplomatik münasibətlərin 30 ildən artıq tarixə malik olması, beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində qarşılıqlı dəstəyin göstərilməsi və parlamentlararası əlaqələrin inkişafı ikitərəfli əməkdaşlığın möhkəm təməlini təşkil edir. Prezident İlham Əliyevin mətbuata bəyanatda vurğuladığı kimi, siyasi müstəvidə uğurla inkişaf edən əlaqələrin iqtisadi sahədə də eyni dinamika ilə irəliləməsi vacibdir: “Parlamentlararası əlaqələr də inkişaf edir, hər iki ölkədə dostluq qrupları yaradılmışdır və bu da özlüyündə bir göstəricidir. Çünki biz, eyni zamanda bu sahədə də həm beynəlxalq parlamentlararası təşkilatlarda, həm də ikitərəfli formatda uğurlu əməkdaşlıq edirik. Hakim partiyalarımız da sıx əməkdaşlıq edir, bir neçə il bundan əvvəl

müvafiq Anlaşma Memorandumu imzalanmışdır. Yəni ki siyasi müstəvidə əlaqələr çox uğurla inkişaf edir. Biz eyni mənzərəni iqtisadi sahədə də görmək istərdik. Bu gün fikir mübadiləsi əsnasında hər iki tərəf eyni mövqe bildirdi ki, bugünkü ticarət dövriyyəmiz, əlbəttə, bizim nə potensialımızı əks etdirir, nə də niyyətimizi”.

Bu yanaşma münasibətlərin mövcud səviyyəsinin qorunması ilə yanaşı, yeni əməkdaşlıq imkanlarının reallaşdırılmasına yönəlmiş strateji baxışı da əks etdirir. Burada əsas məqamlardan biri iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsinin qarşılıqlı maraqlar əsasında nəzərdən keçirilməsidir. Dövlət başçılarının müzakirələrində mövcud ticarət dövriyyəsinin iki ölkənin potensialını tam əks etdirmədiyi xüsusi vurğulanıb. Bu baxımdan, Bakıda keçirilməsi nəzərdə tutulan Azərbaycan-Laos biznes-forumu işgüzar dairələr arasında birbaşa əlaqələrin qurulması, qarşılıqlı investisiya imkanlarının müəyyənəndirilməsi və yeni layihələrin müzakirəsi üçün mühüm platforma ola bilər.

Azərbaycanın xarici ölkələrə investisiya qoyuluşu sahəsində təcrübəsi, maliyyə imkanları və istehsal layihələrinin həyata keçirilməsi potensialı Laosla iqtisadi əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi üçün əlverişli zəmin yaradır. Prezident İlham Əliyevin Laos tərəfindən konkret investisiya layihələrinin təqdim olunmasına hazır olduqlarını bildirməsi Azərbaycanın əməkdaşlığa praktik yanaşmasını nümayiş etdirir. Energetika, mədəniyyət, kənd təsərrüfatı və digər sahələrdə mövcud imkanların araşdırılması iqtisadi münasibətlərin daha geniş məzmun qazanmasına şərait yarada bilər.

Əməkdaşlığın perspektivlərini müəyyənəndirən digər mühüm

istiqamət nəqliyyat və logistika sahəsidir. Azərbaycanın beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafında oynadığı rol, Şərq-Qərb istiqamətində yükdaşıma-
ların artırılması və Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun imkanları Laos üçün də əhəmiyyətli perspektivlər yaradır. Laosun qonşu ölkələrlə dəmir yolu əlaqələrinin genişləndirilməsi istiqamətində həyata keçirdiyi layihələrin gələcəkdə Trans-Xəzər marşrutuna inteqrasiyası ehtimalı iki ölkə arasında iqtisadi əlaqələrlə yanaşı, daha geniş regional nəqliyyat əməkdaşlığının inkişafına da töhfə verə bilər.

İkitərəfli münasibətlərin diqqətçəkən istiqamətlərindən biri də təhsil və humanitar əlaqələrdir. Sovet dövründə iki mindən çox laoslu tələbənin Azərbaycanda təhsil alması xalqlarımız arasında əlaqələrin tarixi köklərə malik olduğunu göstərir. Dövlət başçımızın bu ənənənin bərpası ilə bağlı təklifi gələcək nəsillər arasında qarşılıqlı anlaşmanın gücləndirilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Təqaüd proqramlarının yenidən genişləndirilməsi, tələbə mübadilələrinin artırılması və mədəni əlaqələrin inkişafı uzunmüddətli əməkdaşlığın sosial əsaslarını möhkəmləndirə bilər.

Prezident Thonqlun Sisulitin mətbuata bəyanatında Ümum-milli Lider Heydər Əliyevin 1986-cı ildə Laosda keçirilən partiya qurultayında iştirakını xatırlatması da münasibətlərin tarixi dərinliyini nümayiş etdirir. Laos liderinin Prezident İlham Əliyevi ənənəvi əlaqələrin davamçısı kimi səciyyələndirməsi iki ölkə arasında siyasi varisliyə, qarşılıqlı hörmətə və dostluq ənənələrinə verilən yüksək qiymətin ifadəsidir. Thonqlun Sisulitin 44 ildən sonra Azərbaycana yenidən gəlməsi və ölkə-

mizdəki sürətli inkişafı xüsusi vurğulanması isə respublikamızın keçdiyi inkişaf yolunun beynəlxalq səviyyədə yaratdığı təəssüratı əks etdirir.

Tərəfləri birləşdirən digər mühüm məsələ minə təhlükəsinə qarşı mübarizədir. Həm Azərbaycan, həm də Laos uzunmüddətli münasibətlərin və müharibələrin ağır nəticələri ilə üzləşib. Mına və partlamamış hərbi sursatlar insanların həyatına, sağlamlığına, torpaqların istifadəsinə və sosial-iqtisadi inkişafa ciddi təhlükə yaradır. Bu sahədə təcrübə mübadiləsi, mütəxəssislərin hazırlanması və müasir texnologiyaların tətbiqi istiqamətində əməkdaşlıq qarşılıqlı faydalı nəticələr verə bilər.

Ümumilikdə, ölkə liderlərinin görüşləri, mətbuata bəyanatlar göstərir ki, Azərbaycan-Laos münasibətlərinin yeni inkişaf mərhələsinə yüksəlməsi üçün geniş imkanlar mövcuddur. İmzalanmış Birgə Bəyanat və əldə olunan razılaşmalar siyasi iradənin konkret əməkdaşlıq istiqamətləri ilə möhkəmləndirildiyini nümayiş etdirir. Qarşıda duran əsas vəzifə müəyyənəndirilmiş prioritetlərin müvafiq qurumlar və işgüzar dairələr tərəfindən ardıcıl şəkildə həyata keçirilməsidir. Beləliklə, Azərbaycanın beynəlxalq iqtisadi əlaqələrinin genişləndirilməsi, nəqliyyat-logistika imkanlarının təşviqi və təhsil sahəsində əməkdaşlığa verdiyi önəm Laosla münasibətlərin inkişafı üçün yeni perspektivlər açır. Qarşılıqlı maraqlara əsaslanan layihələrin reallaşdırılması isə uzun illər ərzində formalaşmış siyasi dostluğun iqtisadi tərəfdaşlıqla daha da möhkəmlənməsinə, xalqlar arasında əlaqələrin genişlənməsinə və iki ölkənin əməkdaşlıq potensialından səmərəli istifadəsinə zəmin yaradacaq.

✍️ Nail ƏSGƏROV

Azərbaycan MDB məkanında strateji əməkdaşlıq və artan regional nüfuz

Prezident İlham ƏLİYEV:

“Hörmətli həmkarlar, Azərbaycanın 2027-ci ildə MDB-yə həmsədrlik etmək qərarını dəstəklədiyiniz üçün minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Biz bunu ölkəmizə olan yüksək etimadın əlaməti kimi qiymətləndiririk və ortaq məqsədlərin həyata keçirilməsində fəal iştirak etməyə hazırıq. Azərbaycan, həmçinin 2028-ci ildə MDB-yə sədrliyi öz üzərinə götürməyə və həmin ilin payızında MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasına ev sahibliyi etməyə hazırdır.

Azərbaycanın regional proseslərdə artan rolu, beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin inkişafına verdiyi töhfə və müxtəlif dövlətlərlə qurduğu qarşılıqlı faydalı tərəfdaşlıq münasibətləri ölkəmizin strateji mövqeyini gücləndirən əsas amillərdəndir. Respublikamızın MDB-yə üzv dövlətlərlə münasibətlərinin qarşılıqlı fayda, siyasi dialoq və çoxşəxli əməkdaşlıq prinsipləri əsasında inkişafı da bu strategiyanın mühüm istiqamətlərindən biridir. Bu baxımdan, oktyabrın 9-da Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Türkmənistanın Türkmenbaşy şəhərində keçirilən MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasları Birlik çərçivəsində əməkdaşlığın perspektivlərinin müzakirəsi və Azərbaycanın mövqeyinin təqdim olunması baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

MDB çərçivəsində etibarlı tərəfdaşlıq və humanitar əlaqələr

35 illiyini qeyd edən MDB bu gün dövlətlərarası dialoqun və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın davam etdirilməsi baxımından əhəmiyyətini qoruyur. Beynəlxalq münasibətlərdə gərginliklərin və geosiyasi dəyişikliklərin müşahidə olunduğu bir vaxtda müxtəlif səviyyələrdə təmasların davam etdirilməsi üzv dövlətlərə ortaq maraqları müəyyənləşdirmək, mövcud problemləri müzakirə etmək və əməkdaşlığın yeni istiqamətlərini nəzərdən keçirmək imkanı verir. Azərbaycan üçün də bu platformada iştirak qarşılıqlı hörmət, suverenliyə ehtiram və milli maraqlara əsaslanan əməkdaşlıq prinsiplərinin təşviqi baxımından əhəmiyyətlidir.

Ölkəmizin MDB məkanında fəallığı humanitar əlaqələrin inkişafında da özünü göstərir. Laçının Birliyin mədəniyyət paytaxtı elan edilməsi və Üçüncü MDB Oyunlarının Azərbaycanda keçirilməsi xalqlar arasında münasibətlərin möhkəmləndirilməsinə xidmət edən mühüm təşəbbüslərdir. Bu tədbirlər üzv dövlətlərin nümayəndələrinə Azərbaycanın mədəni irsi, tarixi və müasir inkişafı ilə daha yaxından tanış olmaq imkanı yaradıb.

Laçının mədəniyyət paytaxtı statusu daşması, eyni zamanda

işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən bərpa və quruculuq prosesinin beynəlxalq səviyyədə tanıdılması baxımından əhəmiyyətlidir. Şəhərdə təşkil edilən tədbirlər onun tarixi-mədəni irsinin təbliğinə, bölgənin turizm potensialının nümayişinə və yenidənqurma işlərinin miqyasının diqqətə çatdırılmasına imkan verib. Bu proses Azərbaycanın Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə yeni inkişaf mühitinin yaradılması istiqamətində həyata keçirdiyi siyasətin mühüm tərkib hissəsidir.

Faydalı əməkdaşlığın vacib prioritetlərindən biri – Xəzərin ekoloji təhlükəsizliyi

Azərbaycanın regional əməkdaşlıq siyasətində ekoloji təhlükəsizlik məsələləri də mühüm yer tutur. Oktyabrın 9-da Türkmenbaşy şəhərində keçirilən Xəzər Ekoloji Sammiti bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Prezident İlham Əliyev sammitdəki çıxışında Xəzər dənizinin dayazlaşması probleminin getdikcə kəskinləşdiyinə diqqət çəkərək onun səbəblərinin elmi əsaslarla araşdırılmasının, dəniz səviyyəsinin aşağı düşməsinə təsir edən amillərin müəyyənləşdirilməsinin və qəbul edilən qərarların icrasına nəzarət üzrə daimi əməkdaşlıq mexanizminin yaradılmasının vacibliyini vurğulayıb.

Dövlətimizin başçısı Xəzərin nadir ekosisteminin qorunmasının bütün Xəzəryanı dövlətlər üçün müştərək vəzifə olduğunu qeyd edərək bildirib: **“Ötən illər ərzində ölkələrimiz tərəfindən geniş müqavilə-hüquqi baza yaradılıb. Azərbaycan, demək olar ki, bütün beş tərəfli beynəlxalq hüquqi sənədlərin iştirakçısıdır. 2018-ci ildə imzalanmış “Xəzər dənizinin hüquqi statusu haqqında” Konvensiya tarixi əhəmiyyətə malikdir. Bu, Xəzəryanı beş dövlətin uzun illər apardığı birgə işin nəticəsidir.”**

Dövlətimizin başçısının sammitdə diqqətə çatdırdığı kimi, Xəzər dənizinin səthinin ümumi sahəsi artıq 20 min kvadratkilometrdən çox azalıb. Xəzərin Azərbaycan sektorunda isə dəniz səviyyəsinin aşağı düşməsi nəticəsində, təxminən, 30 min hektar quru

sahə yaranıb. Mövcud tendensiyanın davam etməsi ciddi, hətta fəlakətli nəticələrə səbəb ola bilər. Problem yalnız ekoloji vəziyyətlə məhdudlaşmır, həm də sahiləyən ərazilərdə yaşayan insanların həyatına, iqtisadi fəaliyyətə, nəqliyyata, limanların və digər infrastruktur obyektlərinin işinə birbaşa təsir göstərir. Bütün bunlar Xəzərin dayazlaşmasının yalnız ekoloji deyil, həm də iqtisadi və strateji əhəmiyyət daşıyan problem olduğunu göstərir.

Prezident İlham Əliyevin hələ 2022-ci ildə Aşqabadda keçirilən Altıncı Xəzər Sammitində xüsusi ekspert qruplarının yaradılması ilə bağlı irəli sürdüyü təşəbbüs də problemin həllinə birgə və elmi yanaşmanın vacibliyini ortaya qoyur. Bu mövqə Azərbaycanın regional əməkdaşlığa kompleks yanaşdığını, Xəzərin ekoloji təhlükəsizliyini və dayanıqlı inkişafını ümumi məsuliyyət kimi qiymətləndirdiyini təsdiqləyir. Xəzərin mühüm nəqliyyat və enerji marşrutlarının keçdiyi məkan olması isə onun ekoloji vəziyyətinin qorunmasını regionun gələcək inkişafı baxımından daha da aktuallaşdırır.

Dövlətimizin başçısının qeyd etdiyi kimi, Xəzərin səviyyəsinin aşağı düşməsi yalnız iqlim dəyişmələri ilə bağlı deyil. Bu prosesdə çay axınının azalması və təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı antropogen amillər də mühüm rol oynayır.

Regional nüfuzu artıran mühüm amil – nəqliyyat-logistika imkanları

Azərbaycanın regional mövqeyini gücləndirən əsas istiqamətlərdən biri nəqliyyat-logistika infrastrukturunun inkişafıdır. Əlverişli coğrafi mövqeyə malik ölkəmiz son illərdə müasir avtomobil və dəmir yollarının, limanların və logistika imkanlarının yaradılmasına böyük investisiyalar yatırır. Nəticədə, respublikamız Şərqi Qərbi və Şimal-Cənub istiqamətlərində yükdaşımanın həyata keçirilməsi üçün mühüm tranzit məkanına çevrilib.

Bu infrastrukturun əhəmiyyəti beynəlxalq ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi və təchizat zəncirlərinin şaxələndirildiyi indiki dövrdə

daha aydın görünür. Etibarlı tranzit imkanları yüklərin daha səmərəli daşınmasına, regional bazarlar arasında əlaqələrin möhkəmlənməsinə və ölkələrin iqtisadi əməkdaşlığının dərinləşməsinə şərait yaradır. Azərbaycanın coğrafi mövqeyini real iqtisadi üstünlüyə çevirməsi Prezident İlham Əliyevin uzunmüddətli inkişaf strategiyasının mühüm nəticələrindən biridir.

2026-cı ilin birinci yarısında ölkəmizdən keçən tranzit daşımalarının həcmi 10 faiz artaraq, təxminən, 8 milyon tona çatması bu sahədəki inkişaf dinamikasını göstərir. Ortamüddətli perspektivdə həm Şərqi-Qərbi, həm də Şimal-Cənub marşrutları üzrə yükdaşımanın hər bir istiqamətdə 15 milyon tona çatdırılması hədəfi Azərbaycanın tranzit potensialını daha da genişləndirmək niyyətini ortaya qoyur. Bu məqsədə nail olunması infrastruktur imkanlarının artırılması ilə yanaşı, beynəlxalq tərəfdaşlarla koordinasiyanın gücləndirilməsini və marşrutların rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsini də tələb edir.

MDB-yə sədrlik Azərbaycanın regional mövqeyini daha da gücləndirəcək

Azərbaycanın 2027-ci ildə MDB-yə həmsədrlik etməsi ilə bağlı qərarın dəstəklənməsi ölkəmizin Birlik daxilində əməkdaşlığın inkişafına töhfə vermək imkanlarını genişləndirir. Bu məsuliyyət Azərbaycanın dövlətlərarası dialoqun davam etdirilməsi, praktiki əməkdaşlıq istiqamətlərinin təşviqi və qarşılıqlı faydaya əsaslanan təşəbbüslərin irəli sürülməsi üçün əlavə imkanlar yaradır.

Beləliklə, Azərbaycanın MDB-yə həmsədrliyi və sonrakı ildə sədrliyi ölkəmizin beynəlxalq əməkdaşlıq platformalarında artan fəallığının vacib göstəricilərindəndir. 2027-ci ildə Özbəkistanla birlikdə həmsədrlik edəcək Azərbaycan 2028-ci ildə Birliyə tam sədrliyi öz üzərinə götürməyə hazır olduğunu bəyan edib. Türkmənistan, Özbəkistan və Azərbaycanın formalaşdırdığı troyka çərçivəsində əməkdaşlıq da bu prosesin mühüm tərkib hissəsidir.

Müstəqillik tarixində ilk dəfə

MDB-yə sədrlik edəcək ölkəmiz bununla yanaşı, Mərkəzi Asiya Dövlət Başçılarının Məşvərət görüşündə, Türk Dövlətləri Təşkilatında və CICA platformasında sədrliyi ilə də beynəlxalq əməkdaşlıq gündəliyində fəal iştirak edir. 2027-ci ildə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına sədrliyin Azərbaycanla keçməsi və sammitin ölkəmizdə keçirilməsinin, eləcə də 2028-ci ildə Avropa Siyasi Birliyinin Zirvə toplantısına ev sahibliyi etməsinin nəzərdə tutulması Azərbaycanın müxtəlif çoxtərəfli platformalarda üzərinə götürdüyü məsuliyyətin miqyasını göstərir.

Bütün bunlar Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlər sisteminə artan rolunu, müxtəlif siyasi və iqtisadi platformalar arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsinə verdiyi töhfəni nümayiş etdirir. Uzun illər Ermənistan-Azərbaycan münasibətləri səbəbindən MDB-yə sədrliyin reallaşmaması fonunda bu mərhələyə gəlinməsi ölkəmizin suverenliyinin və regional mövqeyinin möhkəmlənməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Prezident İlham Əliyevin Türkmenbaşy şəhərində keçirilən MDB Dövlət Başçıları Şurasının məhdud tərkibdə iclasındakı çıxışı Azərbaycanın MDB məkanında həyata keçirdiyi siyasətin əsas istiqamətlərini aydın şəkildə göstərir. Bu fəaliyyət siyasi dialoqun davam etdirilməsi, iqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsi, humanitar əlaqələrin möhkəmləndirilməsi və nəqliyyat-logistika imkanlarının inkişafı kimi bir-birini tamamlayan istiqamətləri əhatə edir.

Beləliklə, Azərbaycanın beynəlxalq əməkdaşlıq platformalarında fəal iştirakı, strateji tərəfdaşlarla münasibətlərini möhkəmləndirməsi və tranzit potensialını genişləndirməsi ölkəmizin regional proseslərdə mövqeyinin güclənməsinə mühüm töhfə verir. Dəyişən geosiyasi şəraitdə bu imkanlardan səmərəli istifadə edilməsi isə həm ölkəmizin iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi, həm də regionda qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın genişləndirilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

■ Nail ƏSGƏROV

Qalib Azərbaycanın Müzəffər Sərkərdəsi, qüdrətli LİDERİ İlham Əliyev

Xalq öz taleyini qəlbən inandığı siyasət dahisinə etibar edir

“Doğma, canım-varlığım qədər sevdiyim Azərbaycanım mənim qibləgahımdır”, – deyən, xalqına və Vətəninə bağlılığı ilə seçilən Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi düzgün strategiya Azərbaycan dövlətçiliyini məhv olmaq təhlükəsindən xilas etdi. Müstəqil Azərbaycanın memarı və qurucusu Heydər Əliyev dövlətçiliyimizi inkişaf etdirərək özü qədər inandığı, etibar etdiyi yeni əsrin yeni lideri – İlham Əliyevə əmanət etdi. O, başladığı işlərin xalqın dəstəyi ilə layiqli davamçısı tərəfindən uğurla başa çatdırılacağına əmin idi. Prezident seçildiyi gün **“Mən bütün Azərbaycan xalqının, hər bir Azərbaycan vətəndaşının Prezidentiyəm”,** – deyən İlham Əliyev Vətənə sədaqətlə xidmət edəcəyinə and içdi. Qarşıya qoyduğu ən böyük məqsədlərdən biri isə Azərbaycan bayrağını Şuşada, Xocalıda ucaltmaq idi.

“Azərbaycan heç vaxt bu vəziyyətlə, torpaqlarının işğal altında qalması ilə barışmayacaqdır. Azərbaycan öz doğma torpaqlarını nəyin bahasına olursa olsun, azad edəcəkdir. Mən Azərbaycanın xoşbəxt gələcəyinə inanıram. Əminəm ki, ölkəmiz bundan sonra da inkişaf edəcək, daha da güclənəcəkdir”, – deyərək ordu quruculuğunun prioritet vəzifə olduğunu diqqətə çatdıran Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda bu istiqamətdə böyük işlər görüldüyünü, bundan sonra da bu prosesin davam etdiriləcəyini bildirmişdi. Bu məsələnin daim diqqət mərkəzində olacağını deyən dövlətimizin başçısı qətiyyətlə bildirdi ki, Azərbaycanın çox güclü ordusu olmalıdır. Bu ordu qarşıda duran bütün məsələləri həll etmək iqtidarında olmalıdır. Baxmayaraq ki, həmin dövrlərdə biz təkcə regionda yox, dünyada təklənmişdik. Bütün bu çətinliklərə rəğmən O, Ulu Öndərin siyasi kursunu davam etdirib Azərbaycanı dünyaya tanıtdı və söz sahibinə çevirdi. Tarix öz sözünü dedi və zaman Ulu Öndərin bütün bələdlərdən xilas edib ayağa qaldırdığı Azərbaycanı əmin əllərə əmanət etdiyini sübuta yetirdi. Dahi siyasətçinin

layiqli davamçısı dünyada söz sahibindən, Müzəffər Sərkərdəliyə gedən uzun bir yol qət etdi.

Qafqazda söz sahibinə çevrildik

2003-cü ildən başlayaraq Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bütün sahələrdə mühüm nailiyyətlər qazandı. Sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi Dövlət proqramlarının icrası, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və sosial təminat sisteminin gücləndirilməsi ölkənin inkişaf strategiyasının əsas istiqamətlərinə çevrildi. Dövlət başçısının Prezidentlik fəaliyyətinin ilk mühüm qərarlarından biri 2003-cü il noyabrın 24-də imzaladığı **“Azərbaycan Respublikasında sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi tədbirləri haqqında”** Fərman oldu. Adıçəkilən tarixi sənədin davamı olaraq Prezident İlham Əliyev 2004-cü ildən başlayaraq Azərbaycan Respublikasında regionların sosial-iqtisadi inkişafı üzrə müxtəlif Dövlət proqramları imzalayıb.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin neft strategiyası da uğurla davam etdirildi. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin açılışı, **“Şahdəniz”** yatağında ilk quyunun istismara verilməsi bu sahədəki inkişafı sübuta yetirdi. Sonrakı illərdə **“Ümid”, “Babək”** və **“Abşeron”** yataqlarının kəşfi ilə Azərbaycanın böyük qaz ehtiyatlarına sahib olduğu təsdiqləndi. Bununla da Azərbaycanın təbii resurslar tarixində yeni bir səhifə açıldı. 2014-cü il sentyabrın 20-də isə Səngəçal terminalında **“Cənub Qaz Dəhlizi”** layihəsinin təməli qoyuldu. Dövlət başçısının gərgin fəaliyyəti və ardıcıl səyləri ilə Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin sonrakı mərhələləri də Ulu Öndərin siyasi kursunu davam etdirib Azərbaycanı sektorunda nəhəng Azəri-Çıraq-Günəşli neft yataqları blokunun 2050-ci ilə qədər işlənilməsində yeni dövr başlayıb. Nəhayət, 2020-ci il dekabrın 31-də Cənub Qaz Dəhlizinin son seqmenti olan Trans-Adriatik boru kəmərinin is-

tismara verilməsi ilə Azərbaycan qazının tarixdə ilk dəfə olaraq Avropaya ixracı reallaşdı.

Bir məqam da xüsusilə vurğulanmalıdır ki, irimiqyaslı neft və qaz layihələri ilə yanaşı, 2017-ci ildə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun istismara verilməsi, 2018-ci ildə Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı Kompleksinin və 2023-cü ildə Ələt Azad İqtisadi Zonasının açılışı ilə Azərbaycan və Bakı regionun ən böyük ticarət və logistika mərkəzinə, Şimal-Cənub, Şərq-Qərb və Orta Dəhliz nəqliyyat marşrutlarının mərkəzinə çevrilib. Həyata keçirilən genişmiqyaslı layihələr nəticəsində Azərbaycan regionda ən böyük mülki hava, Xəzər dənizində isə ən böyük dəniz yük donanmalarına malik ölkə kimi tanınıb. Prezident İlham Əliyevin düşünülmüş siyasəti nəticəsində Azərbaycan bu gün global proseslərin mənfəətindən minimum itkilərlə çıxan azsaylı ölkələrdən biri olmaqla yanaşı, beynəlxalq əhəmiyyətli strateji, enerji, nəqliyyat, logistika və kommunikasiya qovşağına, investorların maraq mərkəzinə çevrilib.

Əhalinin rifahı artırılıb

Ölkəmizdə iqtisadiyyat inkişaf etdikcə vətəndaşların gəlirləri, o cümlədən əməkhaqları artıb, əməkhaqqının artımı əmək məhsuldarlığının artımı ilə uzlaşdırılıb. Ölkəmizin iqtisadiyyatının illər ərzində inkişaf etdirilərək ən yüksək səviyyəyə gətirilməsi insanların gündəlik həyatına da sirayət edib. Sosial sahədə davam etdirilən dövlət siyasəti bu sahədə qayğıya ehtiyacı olan vətəndaşların təminat və həyat şəraitini daha da yaxşılaşdırıb. Prezident İlham Əliyevin imzaladığı **“Əhalinin sosial rifahının yaxşılaşdırılması sahəsində tədbirlərin davam etdirilməsi haqqında”** 2024-cü il 23 dekabr tarixli Sərəncam vətəndaşların rifahının artırılması məqsədilə aparılan sosial islahatların uğurla davam etdirildiyini bir daha göstərir.

Bununla yanaşı, dövlət başçısının 2018-ci il 30 oktyabr tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş **“2019-2030-cu illər üçün Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası”** səmərəli məşğulluğun təmin edilməsinə yönəldilmiş uzun-

müddətli dövlət məşğulluq siyasətini müəyyən edir. Dövlət büdcəsində sosialyönümlü xərclərin ardıcıl və ciddi artımı da sosial dövlətin mühüm cəhətlərindən biri kimi diqqəti cəlb edir. Məsələn, bu xərclər 2021-ci ildəki 10,3 milyard manatdan 2024-cü il üçün 15,5 milyard manata çatıb. 2025-ci ilin büdcə layihəsində bu rəqəm 16,9 milyard manat, 2026-cı ilin dövlət büdcəsində isə 17 milyard 145,5 milyon manat nəzərdə tutulub. Bu göstərici ümumi dövlət büdcəsi xərclərinin 41,1 faizini təşkil edir.

Qələbə müstəqillik tariximizin ən parlaq səhifəsinə çevrildi

Prezident İlham Əliyev planları haqqında danışmağı sevməyən öz işi ilə nəticələri təqdim edən bir rəhbərdir. Səbirlə, əzmlə çalışmağı sevən ölkə başçısının Qarabağa gedən yolu necə saldığını bu xalq da, dünya da Vətən savaşında gördü. Doğru zamanı gözləyib öz doğrularından dönməyərək, nə zaman nə edə biləcəyini heç kimin düşünə bilmədiyi bir siyasət dahisi, əsgərinə örnək bir komandan, çətin anlarda düzgün qərarlar qəbul edən bir siyasi şahmat ustası olan ölkə başçısı **“Lazım olan vaxtlarda lazım olan addımları atırıq”,** – deyərək hər bir addımı haqqında xalqına məlumat verəndə Azərbaycan xalqı bir olub Ali Baş Komandanın ətrafında yumruğa döndü. 30 ildir, həllini gözləyən bir problemi cəmi 44 gündə həll edən Müzəffər Komandanın **“dəmir yumruğu”**u düşmənin başında ildırım kimi çaxıb onu pərən-pərən saldı. Qələbə qazanıb müstəqil Azərbaycanın Şuşaya səfər edən ilk Prezidenti olmaq şərəfi qazandı. 44 gün – dünya tarixində görül-məyən hərbi əməliyyatlar, illərdir, işğalda olan torpaqların azad olunması, dünya hərbi tarixinə düşən Şuşa əməliyyatı, Azərbaycan əsgərinin cəsarəti, döyüş meydanında qələbələrlə tarixə yazıldı. Diz çökən düşmən, Naxçıvana açılan qapı, xaos yaratmağa çalışanların suallarına verilən sərrast cavablar, 4 dildə 4 saat davam edən mətbuat konfransı və Böyük Qayıdış, doğma ocağımıza enən təyyarədən gələn **“Qarabağa xoş gəlmisiniz!”** sədasi. Xalqın tükənməz sevgisi ilə

birleşən siyasi zəka, təmkin, səbir və cəsarətlə qazanılan qələbə bu günün reallığına çevrildi. Həm hərbi meydanında, həm də siyasi masada qalib olub adını Azərbaycan tarixinə torpaq qaytaran ilk lider olaraq həkk etdirən Müzəffər Komandan 2023-cü ildə isə cəmi 23 saat davam edən əməliyyatla Azərbaycanı bütövləşdirdi. Artıq altı ildir ki, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpa edilməsi məsələsi dövlətimiz üçün prioritetdir. Bu gün qürurla deyirik ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 96 mindən çox insan yaşayır və işləyir.

Zəfər seçkisinin qalib Sərkərdəsi

Bütün dünya Azərbaycan əsgərinin cəsarəti qarşısında heyrətə gələndə, Şuşada, Xankəndidə Zəfər himni səslənəndə şahid olduq bu xalqın əbədi liderinin əmanətinə nə qədər sədaqətli olduğuna. Və bayrağımız Şuşanın başı üstündə dalğalandı, Xocalıya ədaləti özümüz gətirəndə, Xankəndidə addımlayan Azərbaycan əsgərinin ayaq səsləri dünyanın hər yerində eşidiləndə, Zəngilanda, Füzulidə, Cəbrayıl da körpə səsi gələndə dahi rəhbərin layiqli davamçısının müdrik rəhbərliyi ilə görülməli işləri təkcə biz yox, dünyanın müxtəlif yerlərində yaşayan 50 milyondan çox soydaşlarımız da gördü. Sülhün, əmin-amanlığın hökm sürdüyü məkana çevrilmiş, iqtisadi göstəricilərinə görə daim güdrətlənən Azərbaycan dövləti ilə bir daha fəxr hissi duyduq. Bu gün Azərbaycan dövlətinin sərhədləri daxilində yaşayan insanlar gündəngünə inkişaf edən ölkənin vətəndaşları olaraq gələcəyə ümidlə baxır, verdiyi hər sözü yerinə yetirən ölkə başçısına sədaqət nümayiş etdirirlər. Məhz bunun nəticəsidir ki, Prezident seçkilərində xalqın seçimi, layiqli namizəd cənab İlham Əliyev oldu. 2024-cü ildə keçirilən, Azərbaycan tarixinə **“Zəfər seçkisi”** kimi yazılan seçki həm də suverenlik, ərazi bütövlüyü və milli birliyin hüquqi-siyasi təsdiqi olmaqla yanaşı, post-münaqişə dövründə ölkənin inkişaf strategiyasına verilən xalq dəstəyinin ifadəsi oldu. Azərbaycanın siyasi tarixində yeni mərhələnin başlanğıcı sayılan Zəfər seçkisi yalnız səssizmə aktı deyil, Azərbaycan xalqının tarixi qələbəyə sahib çıxmasının, dövlətinə və liderinə inamının təntənəsi idi. Seçkilərdə səs çoxluğunun illər keçdikcə artması isə onu bir daha sübuta yetirdi ki, xalqın səsi hər bir azərbaycanlı Prezidenti, Ulu Öndərin layiqli davamçısıdır. Prezident İlham Əliyev 2024-cü ilin fevralında keçirilən seçkilərdə 92,12 faiz səs çoxluğu ilə Zəfər seçkisinin qalib Sərkərdəsi olmaq şərəfinə nail olmuşdur. Bu nəticə bir xalqın həm dövlət başçısına, həm də Azərbaycanı canından çox sevən Ümmumilli Liderinə sədaqəti idi.

Bu gün Prezident İlham Əliyev dünyanın ən güclü dövlətlərində artıq regionun LİDERİ kimi qarşılanır. İndi təkcə Qafqazda yox, dünyada söz sahibinə çevrilən Azərbaycanla hesablaşmaq məcburiyyətində qalan ölkə başçıları beynəlxalq tədbirlərdə İlham Əliyevlə bir kəlmə kəsməyə, onunla görüşməyə can atır. Bax budur Heydər Əliyev siyasətinin davamı, budur İlham Əliyev fərqi – təmkin, cəsarət, geri çəkilməmək, səbir, dözümlü, Vətənə şərəflə xidmət və Qələbə.

✒️ Ramiyə ƏKBƏROVA

Qürurlu, bütöv, bölünməz və qalib Azərbaycan

“Biz azadıq, biz müstəqilik, biz heç kəsdən asılı deyilik”

Azərbaycan xalqı azadlıq və müstəqillik uğrunda çətin, lakin şərəfli mübarizə yolunda minlərlə şəhid versə də, sınımayıb, əyilməyib məqam yetişəndə azadlıq və müstəqillik arzusunu reallığa çevirib. Müstəqillik arzusunu, istiqbal duyğusunu daim qəlbində yaşadan xalqımız bu istəyini gerçəkləşdirmək üçün əlverişli tarixi məqama ilk dəfə 1918-ci ildə çatıb. Həmin il mayın 28-də Azərbaycan Milli Şurası İstiqlal Bəyannaməsini qəbul edərək tam dövlət hakimiyyətinə malik Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yarandığını bəyan edib. Müsəlman Şərqi və Türk dünyasının ilk cümhuriyyəti bir sıra xarici dövlətlər tərəfindən tanınıb, dövlət təsisatları yaradılıb. Lakin Şərqdə ilk demokratik respublika cəmi 23 ay yaşaya, üçrəngli bayrağını dalğalandıra bilib.

Sovet hakimiyyəti dövründə, 70 il ərzində Azərbaycan xalqı azadlıq ideallarını, müstəqillik arzularını yaşadıb, milli kimliyini, adət-ənənələrini və mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamağa çalışıblar. Nəhayət, 1991-ci ildə yenidən əldə etdiyimiz müstəqillik xalqımızın ötən əsrin əvvəllərində yaşadığı şərəfli tarixin şüurlarda yaratdığı milli oyanışın və azadlıq eşqinin bəhrəsi oldu. Həmin il avqustun 30-da Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpası haqqında Bəyannamə, oktyabrın 18-də isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Müstəqilliyi haqqında Konstitusiya Aktı qəbul edildi. Bununla da, Azərbaycan müstəqil, demokratik və dünyəvi bir dövlət kimi mövcudluğunu yenidən dünyaya bəyan etdi. Dövlət müstəqilliyimiz beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən tanındı və qəbul olundu. 2021-ci il oktyabrın 15-də qəbul edilmiş Qanunla 28 May “Müstəqillik Günü”, oktyabrın 18-i isə “Müstəqilliyin Bərpası Günü” kimi elan edildi.

1991-ci il oktyabrın 18-də Müstəqilliyimizin bərpasından 35 il keçir. Bu müddət ərzində Azərbaycan bütün sahələrdə böyük inkişafa və tərəqqiyə nail olsa da, uğurlarımız asanlıqla əldə edilməyib. Müstəqilliyin ilk illərində xalqımız bir sıra çətinliklərlə üzləşib, ağır və məşəqqətli günlər yaşayıb. 1988-ci ildən Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları ilə başlayan münaqişə ölkədə vəziyyəti daha da ağırlaşdırıb. Daxili çəkişmələr və hakimiyyət uğrunda mübarizə nəticəsində torpaqlarımızın 20 faizi işğal olunub. Azərbaycan xalqı tarixi sınaqla üz-üzə qalıb.

Xalqımızın şərəfli mübarizə, çoxsaylı qurbanlar bahasına qazandığı müstəqillik daha gərgin mübarizələrin başlanğıcına çevrilib. Həmin illərdə ölkədə hərc-mərclik, özbaşınalıq və siyasi-iqtisadi tənəzzül hökm sürürdü. Müstəqilliyimizin ilkin mərhələsində – 1991-1993-cü illərdə dövlət müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunması, müstəqil iqtisadi, daxili və xarici siyasətin müəyyənləşdirilməsi kimi vacib məsələlərin həlli əvəzinə hakimiyyət uğrunda mübarizəyə üstünlük verilməsi, ölkəni dərin böhrana sürüklədi. Xarici təcavüz, ərazilərimizin işğalı, yüzlərlə insanın şəhid olması, qaçqın və məcburi köçkün problemlə-

ri, siyasi qarşıdurmalar və separatçı meyillər dövlətçiliyimizi ciddi təhlükə qarşısında qoydu. Elə bir təhlükəli vəziyyət yaranmışdı ki, Azərbaycan dünya xəritəsindən silinmək təhlükəsi ilə üzləşmişdi.

Müstəqilliyimizi qorumaq, qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olmaq, milli həmrəylik və iradə nümayiş etdirmək üçün xalq öz ətrafında sıx birləşdirə biləcək milli liderə böyük ehtiyac var idi. Həmin illərdə Naxçıvanda baş verənləri yaxından izləyən xalqın düşüncəsinə beyinləri bu çətinliklərdən çıxış yolunun Heydər Əliyevin siyasi hakimiyyətə qayıdışında olduğunu yaxşı anlaşırdılar. 1993-cü il iyunun 15-də xalqın təkidli tələbi ilə yenidən hakimiyyətə qayıdan dahi siyasətçi, ilk növbədə, dövlət müstəqilliyinin qorunması və möhkəmləndirilməsi, Azərbaycançılıq ideologiyasının milli şüurda və xalqın iradəsində bərqərar olması istiqamətində mühüm addımlar atdı. İnsanlarda dövlətçilik, suverenlik və vətənpərvərlik duyğuları gücləndi. Azərbaycançılıq ümummilli ideologiya səviyyəsinə yüksəldi, demokratikləşmə milli inkişafın mühüm istiqamətlərindən biri kimi dövlət siyasətində yer aldı.

Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi təxirəsalınmaz tədbirlərin nəticəsində Milli Ordunun formalaşdırılması, Azərbaycanın milli mənafe-
lərini qorumağa qadir nizami Si-

lahlı Qüvvələrin yaradılması və torpaqlarımızın müdafiəsinin təşkil-i istiqamətində mühüm addımlar atıldı. Eyni zamanda atəşkəsə nail olmaq üçün bütün siyasi və diplomatik vasitələr işə salındı. Nəticədə, 1994-cü il mayın 12-də ölkəmiz üçün həyatı əhəmiyyət kəsb edən atəşkəsə nail olundu.

Ölkə daxilində yaranan nisbi sabitlikdən, beynəlxalq aləmdə Azərbaycana artan inam və maraqlardan səmərəli istifadə edən Ümummilli Lider Heydər Əliyev müstəqil dövlətimizin iqtisadi inkişaf strategiyasının əsasını qoydu. 1994-cü ilin sentyabrında “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması və onun gerçəkləşdirilməsi Azərbaycanın uzunmüddətli iqtisadi inkişafına beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsinə və enerji strategiyasının formalaşmasına mühüm töhfə verdi.

1995-ci ildə müstəqil Azərbaycan Respublikasının ilk Konstitusiyasının qəbul edilməsi, insan hüquq və azadlıqlarının, söz və məlumat azadlığının təmin olunması, vətəndaş cəmiyyəti institutlarının formalaşdırılması və inkişafı üçün hüquqi zəmin yaratdı. Xalqın qarşılaşdığı bütün çətinliklərin aradan qaldırılmasına başlanıldı, ictimai-siyasi sabitlik möhkəmləndirildi, demokratik prinsiplərin və təsisatların inkişafı üçün şərait yaradıldı.

Getdikcə güclənən Azərbaycanın səsi dünyanın ən yüksək tribu-

nalarında eşidilməyə başladı. Azərbaycan xalqının xilaskarı, müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu Ulu Öndərin zəngin irsi, ideyaları və tövsiyələri bu gün də müasir cəmiyyətimizin inkişafının ideya mənbəyi olmaqla yanaşı, milli birliyimizi və dövlətçilik iradəmizi gücləndirən mühüm amildir. Ümummilli Liderin mürəkkəb siyasi proseslərdən və təhlükələrdən çıxaraq qurub-yaratdığı Azərbaycan bu gün Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında bütün dünyaya möhtəşəm inkişaf dinamikası nümayiş etdirir. Ulu Öndərin əsasını qoyduğu quruculuq siyasətinin nəticələri Azərbaycanın siyasi və iqtisadi həyatında aydın görünür. Müstəqilliyin taleyini müəyyənləşdirən əsas amillər qorunur və inkişaf etdirilir, dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsinə, iqtisadiyyatın gücləndirilməsinə, milli-mənəvi dəyərlərin yaşadılmasına xüsusi diqqət yetirilir.

Azərbaycan bu gün siyasi və iqtisadi baxımdan regionun güclü dövlətlərindən biridir. Ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu, iqtisadi imkanları və regional proseslərə təsir gücü getdikcə artır. Bu nailiyyətlər müstəqil siyasətin, milli maraqlara əsaslanan strateji qərarların və ardıcıl inkişaf kursunun nəticəsidir.

Ulu Öndərin özü qədər inandığı, Onun siyasi kursunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi müdrik

və uzaqgörən siyasət nəticəsində 2020-ci il dövlətçilik tariximizə qızıl hərflərlə yazıldı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli Ordumuz işğalçı Ermənistan üzərində möhtəşəm Qələbə qazanaraq xalqımızın 30 illik həsrətinə son qoydu. Bu Zəfər Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası yolunda həlledici mərhələ oldu. 2023-cü il sentyabrın 19-20-də keçirilən lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində isə ölkəmizin suverenliyi tam bərpa edildi.

Ali Baş Komandanımızın düşünlümüş strategiyası, siyasi iradəsi və qətiyyəti, ordu ilə xalqın sarsılmaz birliyi sayəsində qazanılan tarixi Zəfər nəsilə dəyişsə də, yaddaşlardan silinməyəcək. Tarix bu şanlı Qələbəni xalqımızın taleyinin ən parlaq səhifəsi kimi yaddaşında saxlayacaq. Azərbaycan xalqı ən çətin günlərdə onun harayına çatan həyatını təhlükəyə ataraq dövlətçiliyimizin xilasını və möhkəmləndirilməsi naminə çalışan Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xidmətlərini daim ehtiramla xatırlayacaq. Bu gün işğaldan azad olunmuş ərazilərimizə həyat yenidən qayıdır. Doğma torpaqlarımızda genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri həyata keçirilir. Prezident İlham Əliyevin birbaşa rəhbərliyi və nəzarəti ilə “Böyük Qayıdış” proqramı uğurla reallaşdırılır. Görülən işlər Azərbaycan xalqının həyat səviyyəsini daha da yaxşılaşdırmaq, sabahını daha firavan etmək məqsədi daşıyır. Azad olunmuş ərazilərdə infrastruktur obyektləri ilə paralel yaşayış kompleksləri və məktəb binaları tikilir, yeni layihələrin təməli qoyulur. Hər daşı tariximizi, hər küçəsi qəhrəmanlıq salnaməmizi yaşadan bu torpaqlara həyat yenidən qayıdır. Bu dəfə möhkəm təməllər üzərində, qalıcı və əbədi yaşamaq üçün.

“Biz azadıq, biz müstəqilik, biz sərbəstlik və bilin ki, bu dəyərləri qorumaq hər bir insanın canından da artıqdır”.

Bunlar Ulu Öndər Heydər Əliyevin sözləridir. Bu sözlər bir çağırış, bir and, gələcək nəsillərə ünvanlanmış mühüm vəsiyyət kimi səslənir. Heydər Əliyev tək-cə tarixin axarını dəyişmədi, həm də dövlətçiliyimizi yenidən qurdu. Vətən uçurumun kənarında suallar və təhlükələr qarşısında qalanda O gəldi və çıxış yolu göstərdi. Aydın, qətiyyətli əmin və tarixi bir yol. O, Bakının gilavlarında havaya səpələnmiş arzuları topladı, acıları gücə, ölkəni dayağa, alınmaz qalaya çevirdi. Xalqımıza müstəqil bir Azərbaycan miras qoydu. Qürurlu, əmin, bölünməz və qalib Azərbaycan. Bu gün Azərbaycanın üçrəngli Dövlət Bayrağı ölkəmizin bütün şəhər və rayonlarında qəvurla dalğalanır. Müdrik, uzaqgörən və qətiyyətli liderin rəhbərliyi ilə möhtəşəm nailiyyətlərə imza atan xalqımız 44 günlük Vətən müharibəsində qazandığı tarixi Zəfərlə bütün dünyaya bir daha nümayiş etdirdi ki, Azərbaycanın müstəqilliyi sarsılmazdır, əbədidir və dönməzdir.

✶ Ramiyə ƏKBƏROVA

Azərbaycan tarixinin yeni zəfər səhifəsi – Füzuli

Bütün bunlar tarixi hadisələrdir

Şuşaya gedən “Zəfər yolu” Füzulidən keçir. Hər kəs düşmənin xarabalığı çevirdiyi kəndlərin bugünkü dirçelişini görə-görə bu yolu irəliləyir. Füzuli şəhəri insanları müasir gökəmi ilə qarşılayır. Uca binaların eyvanlarından üçrəngli, ay-ulduzlu bayrağımız dalğalanır, məktəbə tələsən uşaqların səsi eşidilir.

Füzulinin işğaldan azad olunması xalqımızın və ordumuzun tarixinə yeni zəfər səhifəsi kimi daxil oldu. Cəmi bir ay sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev üçrəngli bayrağımızı Füzuli şəhərinin mərkəzində ucaltdı. Bununla da Füzuli sülh, əmin-amanlıq və abadlıq dövrünə qədəm qoydu. 2020-ci il noyabrın 16-da Prezident İlham Əliyev Füzuli şəhəri ilə Şuşa şəhərini birləşdirən “Zəfər yolu”nun təməlini qoydu. Baş Plan təsdiq olundu. Füzuli şəhərinin Baş Planı şəhərin 2040-cı ilə qədər yekunlaşması gözlənilən inkişaf konsepsiyasını özündə birləşdirir.

İyirmi yeddi il ərzində mənfur düşmənin tərəfindən həyatın bütün nişanələri silinən, viran qoyulan Füzuli şəhərinə qısa bir zamanda yeni həyat bəxş etmək üçün zəruri infrastruktur obyektlərinin tikintisinə başlandı. Füzuli-Şuşa, Füzuli-Ağdam, Füzuli-Hadrut istiqamətlərində avtomobil yollarının tikintisi, bütövlükdə, Qarabağın abadlaşdırılması və yenidən qurulması kimi nəhəng layihənin mühüm mərhələsinə çevrildi. “Qarabağın hava qa-

pısı” adlandırılan Füzuli Beynəlxalq Hava Limanının tikintisi cəmi səkkiz ay ərzində başa çatdırıldı və istifadəyə verildi. Bu gün Füzuli ucsuz-bucaqsız tikinti meydanını xatırladır. Bütün bunlar həyatımızda baş verən tarixi hadisələrdir.

Şərqi Zəngəzurdə və Qarabağda genişmiqyaslı layihələr həyata keçirilir

Bu gün “Böyük Qayıdış” proqramının icrası ölkə rəhbərliyinin əsas prioritetlərindəndir. Proqramın uğurla icrası istiqamətində işlər sürətlə gedir. Şərqi Zəngəzurdə və Qarabağda genişmiqyaslı layihələr reallaşdırılır, infrastruktur qurulur, yeni kəndlər və şəhərlər salınır. Müzəffər Ali Baş Komandan indi də azadlığına qovuşmuş torpaqlarımızda aparılan quruculuq işlərinə şəxsən nəzarət edir. Prezident İlham Əliyev mütəmadi olaraq işğaldan azad edilmiş bölgələrimizə səfərlər edir, bərpa və yenidənqurma işləri ilə yerində tanış olur.

Qarabağa qayıdış prosesinin mühüm istiqamətlərindən biri də Füzuliyə qayıdışdır. 2023-cü ildə dövlət başçımız Füzulinin işğaldan azad olmasının 3-cü ilində, oktyabrın 17-də Füzuli Şəhəri Günündə iştirak etdi və Füzuli rayonuna yeni köçmüş sakinlər və rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə səmimi şəkildə görüşdü. Cənab Prezident Füzuli sakinləri ilə görüşəndə sevinc hisslərini bölüşərək qeyd etdi: *“Necə də gözəl bir gündür. Siz mənə “Xoş gəlmisiniz!” deyirsiniz. Mən işğal dövründə həm fü-*

zulililərlə, həm digər rayonlardan olan keçmiş köçkünlərlə görüşlərdə dəfələrlə deyirdim ki, gün gələcək, siz mənə “Xoş gəlmisiniz!” deyəcəksiniz və bu gün gəldi”.

Azərbaycan əsgərinin qələbəsi, xalqımızın torpaq sevgisi, onun əsl sakinlərinin işğaldan azad olunmuş ərazilərdə qurub-yaratmaq eşqini möhkəmləndirir. Bu mənada, füzulililər doğma dədə-baba yurdlarına böyük həvəslə qayıdırlar. “Böyük Qayıdış” proqramının birinci mərhələsinin sonunda – 2026-cı ilin sonunadək 22 min insan Füzuli rayonunda yaşayacaq. Onların rahat yaşaması üçün ən yaxşı şərait yaradılıb. Yüksək zövqlə inşa edilmiş və müasir mühəndislik tələblərinə cavab verən tikililər Füzuliyə köçən sakinlərin rahat yaşaması üçün düşünüldü. İşğal illərinin yaraları, bəlkə də, hələ sağalmayıb, amma yenidənqurma prosesi və dövlətin xüsusi diqqəti ilə Füzuli artıq gələcəyə ümidlə baxır.

Ölkənin ən böyük yenidənqurma məkanlarından biri

Azərbaycan dövlətinin ardıcıl siyasəti, Prezident İlham Əliyevin xüsusi diqqəti və xalqın torpağa bağlılığı nəticəsində Füzuli şəhəri bu gün ölkənin ən böyük yenidənqurma məkanlarından birinə çevrilib. Yeni yollar, müasir infrastruktur, ekoloji cəhətdən təmiz və ağıllı texnologiyalara əsaslanan binalar, ictimai obyektlər və sosial layihələr bu şəhərin gələcəyinə nikbin baxmağa əsas verir.

Bu şəhər Azərbaycanın zəfər

tarixində mühüm yer tutmaqla yanaşı, gələcəyin inkişaf etmiş, yaşıl, ağıllı və mədəni mərkəzlərindən birinə çevrilmək yolundadır. Şəhərin təkcə Qarabağın deyil, bütövlükdə, Azərbaycanın yenilənmə modelinə çevrilməsi üçün geniş imkanlar mövcuddur. Füzuli gələcəkdə mədəniyyətin, təhsilin, iqtisadi inkişafın və turizmin mühüm mərkəzlərindən biri ola bilər. Artıq bu şəhərdə həyat tədricən bərpa olunur, həmçinin ailələr geri qayıdır, yeni nəsil burada böyüyür, gənclər təhsil alır və insanlar doğma yurdlarında yenidən gələcək qururlar. 2023-cü il oktyabrın 17-də Prezident İlham Əliyev Füzuli şəhərinə səfəri çərçivəsində inzibati binanın, ikinci və üçüncü yaşayış komplekslərinin, 240 yerlik uşaq bağçasının, Qoçəhmədli, Cuvanlı kəndlərinin təməlini qoydu. Aylar ötdükcə burada yaşayanların sayı da, təbii ki, artacaq. Hazırda Füzuli şəhərində 3 mindən çox insan yaşayır. Füzulidə tikinti və bərpa işləri şəhərlə yanaşı, kəndlərdə də davam edir, “ağıllı kənd” konsepsiyası icra olunur.

Ölkə rəhbərinin qeyd etdiyi kimi, dövlətimizin əsas məqsədlərindən biri bu ərazilərə qayıdan sakinlərin məşğulluğunun təmin olunmasıdır. Bunun üçün ciddi tədbirlər görülür. Qarabağ iqtisadi zonasının, həmçinin Füzuli rayonunun özünəməxsus məşğulluq imkanları var. Füzulidə ənənəvi kənd təsərrüfatı ilə məşğulluq ön plana çıxır. Dövlətimiz vətəndaşlara texnika ilə, mal-qara ilə, bütün lazımı vasitələri onlara təqdim etməklə yardım edir. Enerji, su və kommunal təminatı sa-

həsində də işlər uğurla davam edib. “Füzuli” rəqəmsal yarımstansiyası və İdarəetmə Mərkəzi tikilib, istifadəyə verilib. Məliorasiya baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edən Köndələnçay su anbarları kompleksi (Köndələnçay 1, Köndələnçay 2 və Aşağı Köndələnçay) əsaslı təmir və bərpa edilib.

Qarabağa xoş gəlmisiniz!

Qarabağın hava qapısına – Füzuli Beynəlxalq Hava Limanına ənənə ilk təyyarədən “Qarabağa xoş gəlmisiniz!” sədasını eşidəndə sevincimiz yərə-göyə sığmamışdı. Bu sözlər son 30 ildə Azərbaycanın hava məkanında eşidilən ən gözəl sözlər idi. Rekord müddətdə istifadəyə verilən Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı, bu gün təkcə nəqliyyat qovşağı deyil, həm də Qarabağ regionunun əlçatanlıq və inkişaf simvoludur. Bu hava limanı Zəfər yolunun qapısı və Şuşa şəhərinə gedən əsas nəqliyyat qovşaqlarının açarındır. Füzuli Beynəlxalq Hava Limanı, Şuşada keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının Dövlət başçıları qeyri-rəsmi Zirvə görüşü çərçivəsində 40-dan çox reys qəbul edib və yola saldı. Həmin gün “Qarabağa xoş gəlmisiniz!” sədasını türk dövlət başçıları, bütün Turan eşitdi. Azərbaycanın azad səmasında eşidilən bu səs bütün dünyaya yayıldı.

Artıq altı ildir ki, Füzuli öz gözəl günlərinə qayıdır. Füzulinin səmasında hər səhər doğulan Günəş bu torpağın sakinlərinə xoş gələcəyin müjdəsini verir.

✍ Ramiyə ƏKBƏROVA

Azərbaycanın və Kambocanın birinci xanımları görüşüblər

Oktyabrın 12-də Azərbaycan Respublikasının birinci xanımı Mehriban Əliyeva Kamboca Krallığının birinci xanımı Piç Çanmoni ilə görüşüb.

Asiya İnkişaf Bankının Azərbaycan üzrə direktoru Naxçıvana səfər edib

Oktyabrın 13-də Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsi Ceyhun Cəlilov Asiya İnkişaf Bankının Mərkəzi və Qərbi Asiya Regional Departamentinin Azərbaycan üzrə ölkə direktoru Sunniya Durrani-Camalin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Görüşdə Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh gündəliyi çərçivəsində əldə olunan razılaşmalardan məmnunluq ifadə olunub. Qeyd edilib ki, regionda dayanıqlı

sülh və sabitliyin təmin edilməsi yeni nəqliyyat-kommunikasiya imkanlarının yaranmasına, iqtisadi əlaqələrin genişlənməsinə və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın dərinləşməsinə şərait yarada bilər.

Ceyhun Cəlilov Naxçıvanın Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərinin kəsişməsində yerləşən strateji əhəmiyyətli bölgə olduğunu vurğulayıb. Zəngəzur dəhlizi və bu çərçivədə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan TRIPP layihəsinin regional nəqliyyat əlaqələrinin genişləndirilməsi baxımından

əhəmiyyətindən bəhs edib. Bildirilib ki, layihənin reallaşması Naxçıvanın Azərbaycanın digər əraziləri ilə quru nəqliyyat əlaqəsinin təmin olunmasına, eləcə də dəmir yolu xətti vasitəsilə Türkiyə ilə bağlantısının gücləndirilməsinə imkan yaradacaq. Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanmasının bu nəqliyyat marşrutlarının fəaliyyətə başlaması və regional əhəmiyyətinin artması üçün yeni imkanlar açacağı qeyd olunub.

Görüşdə Naxçıvanın enerji potensialı və bərpa olunan enerji sahəsində həyata keçirilən layihələr də diqqət mərkəzində olub. Elektrik enerjisinin Türkiyəyə ixracı və daha geniş bazarlara çıxarılması imkanları vurğulanıb.

Kənd təsərrüfatının inkişafı, istehsalın artırılması, fermerlərə dövlət dəstəyinin göstərilməsi və subsidiyaların verilməsi istiqamətində görülən işlərdən də bəhs olunub. Bununla yanaşı, Naxçıvanın turizm potensialının reallaşdırılma-

sı, turizm sənayesinin inkişafı, metallurgiya sahəsində yeni istehsal imkanlarının yaradılması məsələləri müzakirə edilib. Sahibkarlara tətbiq olunan 10 illik vergi güzəştləri, investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması və regionun gələcəkdə azad iqtisadi zonaya çevrilməsi istiqamətində görülən tədbirlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Sunniya Durrani-Camal nəzərdə tutulan layihələrin əhəmiyyətinə toxunaraq Asiya İnkişaf Bankının onların maliyyələşdirilməsi üçün

təqdim etdiyi imkanlar, o cümlədən güzəştli kreditlərin rolu barədə danışılıb. Səfərin əhəmiyyətini vurğulayan bankın Azərbaycan üzrə direktoru Naxçıvanın nəqliyyat, enerji və iqtisadi potensialının inkişafı ilə bağlı təqdim olunan məlumatların əhəmiyyətini qeyd edib.

Görüşdə qarşıdakı illərdə Asiya İnkişaf Bankının iştirakı ilə həyata keçirilə biləcək layihələrin iqtisadi aspektləri və əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri ətrafında müzakirələr aparılıb.

Naxçıvanda YAP-ın VIII Qurultayından irəli gələn vəzifələr müzakirə olunub

Oktyabrın 14-15-də Naxçıvan şəhərində, Babək, Şəhur və Culfa rayonlarında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyevin YAP-ın VIII Qurultayındakı çıxışından irəli gələn vəzifələrə həsr olunmuş müşavirələr keçirilib.

Müşavirələrdə dövlət başçısının qurultaydakı proqram xarak-

Babəyev Prezident İlham Əliyevin qurultaydakı çıxışının ölkənin keçdiyi inkişaf yolunu, qazandığı nailiyyətləri və qarşıda duran strateji vəzifələri əhatə etdiyini bildirib. O, dövlət başçısının avqustun 11-də Naxçıvana səfəri zamanı müəyyənləşdirilən inkişaf istiqamətlərinə, şəhərdə həyata keçirilən infrastruktur və sosial layihələrə toxunub.

Qeyd olunub ki, cari ilin yanvar-sentyabr aylarında Naxçıvan şəhərində ümumi məhsul buraxılışı 562 milyon manat təşkil

terli çıxışının əhəmiyyəti, Azərbaycanın əldə etdiyi nailiyyətlərin qorunması, milli təhlükəsizliyin və ideoloji dayanıqlılığın möhkəmləndirilməsi, Naxçıvanın sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi, eləcə də təbliğat və maarifləndirmə işinin gücləndirilməsi məsələləri müzakirə olunub.

Naxçıvan şəhərində keçirilən müşavirədə çıxış edən şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Anar

edib, əsas kapitalla yönəldilən investisiyalar 37,1 faiz, tikinti-quradırma işlərinin həcmi isə 48,7 faiz artıb. İqtisadi inkişafı yanaşı, ideoloji təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinin, təbliğat və maarifləndirmə işinin müasir tələblərə uyğun qurulmasının vacibliyi vurğulanıb.

AMEA Naxçıvan Bölməsinin sədri, akademik İsmayıl Hacıyev Yeni Azərbaycan Partiyasının 1992-ci il noyabrın 21-də Nax-

çıvanda təsis edilməsinin tarixi əhəmiyyətindən danışılıb. Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi irsinin öyrənilməsinin, dövlətçilik ənənələrinin gənc nəsə aşılmasının, elm və təhsilin inkişafının, həmçinin informasiya və kibertəhlükəsizliyin gücləndirilməsinin əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb. Naxçıvan Dövlət Universitetinin Magistratura Mərkəzinin dekan müavini, gənc tədqiqatçı Təbrizə Bağirova isə dezinformasiya və manipulyasiyalara qarşı mübarizədə rəqəmsal savadlılığın, tənqidi düşüncənin və vətəndaş məsuliyyətinin artırılmasının vacibliyini vurğulayıb.

Babək rayonunda keçirilən müşavirədə rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Nihal Məmmədov Prezident İlham Əliyevin qurultaydakı çıxışının Azərbaycanın gələcək inkişafının siyasi-strateji istiqamətlərini müəyyənləşdirdiyini bildirib. O, müstəqilliyin və dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsinin, cəmiyyətin sağlam mənəvi əsaslarının qorunmasının, savadlı və vətənpərvər gəncliyin yetişdirilməsinin əhəmiyyətini qeyd edib.

Tədbirdə şəhid Şükür Hacıyevin anası Fatma Şükürlü, Babək Rayon Təhsil Şöbəsinin müdiri Sahil Əlizadə və Babək Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının direktoru Sultan Mirzəliyev çıxış edərək gənclərin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi, təhsil və səhiyyə sahələrinin inkişafı ilə bağlı məsələlərə toxunublar.

Şəhur rayonunda keçirilən müşavirədə rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Kamal Cəfərov Azərbaycanın iqtisadi və hərbi qüdrətinin artırılmasının, ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpasının, beynəlxalq mövqelərinin möhkəmləndirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıb. O, Yeni Azərbaycan Partiyasının Şəhur Rayon Təşkilatının 1993-cü il yanvarın 23-də Ulu Öndər Heydər Əliyevin iştirakı ilə rayon Mədəniyyət Sarayında keçirilən təsis konfransında yaradılmasının rayonun ictimai-siyasi həyatında mühüm hadisə olduğunu bildirib.

Rayon iqtisadiyyatında kənd təsərrüfatının payının 52,2 faiz təşkil etdiyi diqqətə çatdırılıb. Aqrar sahənin inkişafı, suvarma sistemlərinin yenilənməsi, su ehtiyatlarından səmərəli istifadə, ərzaq təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, yol və digər infrastrukturun yaxşılaşdırılması istiqamətində görülən işlərdən danışılıb. Həmçinin milli-mənəvi dəyərlərin qorunması, gənclərin vətən-

pərvərlik tərbiyəsi və dezinformasiyaya qarşı mübarizədə maarifləndirmənin əhəmiyyəti qeyd olunub.

Şəhurda YAP veteranı Musa Şirəliyev, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun Şəhur rayon Vətəndaş qəbulu şöbəsinin müdiri Arif Musayev və Muğanlı kənd məktəbinin müəllimi, partiyanın fəal gənc üzvü Gözəl Rəhimova da çıxış ediblər.

Culfa rayonunda keçirilən müşavirədə rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Naim Cahidzadə Prezident İlham Əliyevin qurultaydakı çıxışının ölkənin gələcək inkişaf istiqamətlərini, milli təhlükəsizlik və iqtisadi dayanıqlılıqla bağlı prioritetləri müəyyənləşdirdiyini bildirib. O, Dövlət proqramları və qəbul edilən qərarların Culfa rayonunda kənd təsərrüfatı, yol, su, mənzil-kommunal təsərrüfatı, təhsil və nəqliyyat sahələrində infrastrukturun yenilənməsi, əhalinin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün geniş imkanlar yaratdığını qeyd edib.

Şəhid atası, Culfa Rayon Uşaq-Gənclər Şahmat Məktəbinin müəllimi Məhəmməd Nəcəfov, Culfa şəhər 3 nömrəli tam orta məktəbin psixoloqu Gülnar

Cəfərova, Saltaq kənd tam orta məktəbinin direktoru Sevinc

Mustafayeva və Əlinəcəqala Tarix-Mədəniyyət Muzeyinin direktoru Kamal Gülməliyev çıxışlarında gənclərin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi, təhsilin inkişafı və milli-mənəvi dəyərlərin qorunması məsələlərinə toxunublar.

Naxçıvan şəhəri və Şəhur rayonunda keçirilən müşavirələrə yekun vuran Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsi Ceyhun Cəlilov bildirib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasi kursun Prezident İlham Əliyev tərəfindən ardıcıl davam etdirilməsi Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpasına, beynəlxalq mövqeyinin möhkəmlənməsinə və iqtisadi potensialının artmasına imkan yaradıb. O, Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat-logistika imkanları, sosial siyasət və maliyyə dayanıqlılığı sahələrində əldə etdiyi nəticələrə toxunub.

Diqqətə çatdırılıb ki, Azərbaycanın təsdiqlənmiş təbii qaz ehtiyatları 2,6 trilyon kubmetr təşkil edir, ölkəmizdən qaz alan dövlətlərin sayı 16-ya çatıb və onların 10-u Avropa İttifaqının üzvüdür. Nəqliyyat sahəsində tranzit yük həcmnin cari ildə 16

milyon tona çatacağı, ortamüddətli hədəfin isə bu göstəricini 30 milyon tona yüksəltmək olduğu bildirilib. Zəngəzur dəhlizinin imkanlarının Azərbaycanın regional tranzit mövqeyinin güclənməsinə əhəmiyyətli töhfə verəcəyi vurğulanıb.

Ceyhun Cəlilov son yeddi ildə həyata keçirilən beş sosial paketin 4 milyon nəfəri əhatə etdiyini, bu məqsədlə 7,6 milyard manat vəsait yönəldildiyini də qeyd edib. İşğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası üçün 28 milyard manat vəsait ayrıldığını, həmin ərazilərdə 48 yaşayış məntəqəsində 96 min nəfərin yaşadığını, işlədiyini və təhsil aldığını bildirib.

Naxçıvanın sosial-iqtisadi inkişafına toxunan səlahiyyətli nümayəndə cari ilin yanvar-sentyabr aylarında muxtar respublikada ümumi daxili məhsulun 3,5 faiz artaraq 1 milyard 341

milyon manata çatdığını diqqətə çatdırıb. Sənaye məhsulu istehsalı 7,2 faiz artaraq 411,6 milyon manat, kənd təsərrüfatı məhsulu istehsalı isə 4,7 faiz artaraq 318,9 milyon manat təşkil edib. Əsas kapitəla yönəldilən investisiyalar 37,4 faiz artaraq 238,2 milyon manata yüksəlib. Qeyri-dövlət sektoruna investisiyaların 137 milyon manata, məhsul istehsalı sahələrinə yönəldilən investisiyaların isə 116 milyon manata çatması iqtisadi fəallığın göstəriciləri kimi qeyd olunub.

Ceyhun Cəlilov vurğulayıb ki, əsas məqsəd mövcud iqtisadi imkanları yeni istehsal sahələrinə, iş yerlərinə, dayanıqlı məşgulluğa və əhalinin rifahının yüksəldilməsinə çevirməkdir. Dövlət proqramlarının və investisiya layihələrinin səmərəli icrası, ayrılmış vəsaitlərdən məqsədyönlü istifadə olunması, vətəndaşların müraciət və qayğılarına həssas yanaşılması mühüm vəzifələrdəndir. O həmçinin ideoloji və informasiya təhlükəsizliyinin gücləndirilməsinin, gənclərin etibarlı informasiya mənbələrini fərqləndirmək bacarıqlarının artırılmasının, təbliğat və maarifləndirmə işinin real faktlara və cəmiyyətin ehtiyaclarına əsaslanmasının vacibliyini

bildirib.

Babək və Culfa rayonlarında keçirilən müşavirələrdə çıxış edən Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsinin müavini Samir Seyidəhmədli isə Prezident

İlham Əliyevin qurultaydakı çıxışının qarşıdakı dövrün strateji vəzifələrini müəyyənləşdirdiyini, əldə olunan nailiyyətlərin qorunmasının və ölkənin inkişafının davam etdirilməsinin hər bir sahədə məsuliyyətli fəaliyyət tələb etdiyini vurğulayıb.

Bildirilib ki, Prezident İlham Əliyevin 2023-cü il 5 iyun tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı" bölgənin iqtisadi potensialının gücləndirilməsi, sahibkarlığın inkişafı, in-

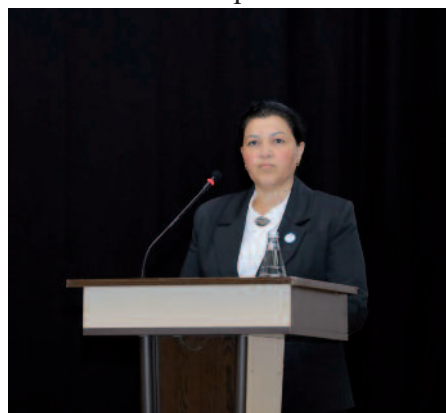
frastrukturun yenilənməsi və yeni iş yerlərinin yaradılması üçün sistemli cəhəvlə müəyyənləşdirib.

Samir Seyidəhmədli qeyd edib ki, 2023-cü ildən 2026-cı il iyu-

lun 1-dək muxtar respublikada 4 min 797 yeni iş yeri açılıb, 359 istehsal və xidmət sahəsinin yaradılması başa çatdırılıb, 342 sahibkarlıq layihəsinə 27,2 milyon manat güzəştli kredit verilib. Bu nəticələrin daha da möhkəmləndirilməsi üçün investisiyaların yeni istehsal sahələrinə, məhsuldarlığın yüksəldilməsinə və davamlı məşgulluğa yönəldilməsi vacibdir.

Səlahiyyətli nümayəndənin müavini Prezident İlham Əliyevin 2026-cı il 12 avqust tarixli Sə-

rəncamı ilə Naxçıvanın sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi məqsədilə 258 milyon manat vəsait ayrılmasının nəzərdə tutulmasının əhəmiyyətini də diqqətə çatdırıb. Vəsaitin enerji və yol infrastrukturunun inkişafı, ictimai nəqliyyatın yenilənməsi, məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin tikintisi, yaşayış binalarının və istilik təsərrüfatının təmiri, Naxçıvan Dövlət Universitetinin infrastrukturunun gücləndirilməsi kimi istiqamətləri əhatə etdiyi bildirilib. Ümumi uzunluğu 420 kilometr olan yolların əsaslı təmiri, su təminatının yaxşılaşdırılması və su ehtiyatlarından səmərəli istifadə ilə bağlı tədbirlərin bölgənin iqtisadi və sosial inkişafına töhfə verəcəyi vurğulanıb.

Samir Seyidəhmədli layihələrin vaxtında və keyfiyyətlə icra-

sının, ayrılan vəsaitlərin səmərəli istifadəsinin və görülən işlərin real nəticələrlə qiymətləndirilməsinin vacibliyini qeyd edib. O xüsusilə kəndlərdə içməli və suvarma suyu, yol, məşgulluq və sosial xidmətlərlə bağlı ehtiyacların yerində öyrənilməsinin, vətəndaş müraciətlərinin həlli üçün aidiyyəti qurumların əlaqəli fəaliyyətinin əhəmiyyətini vurğulayıb.

Çıxışlarda milli və ideoloji təhlükəsizlik məsələlərinə də geniş yer verilib. Müasir informasiya mühitində gənclərin tənqidi düşünmə, məlumatları təhlil-et-

mə və etibarlı mənbələri fərqləndirmə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsinin, milli-mənəvi dəyərlərə bağlılığın gücləndirilməsinin, təhsil və maarifləndirmə işinin ardıcıl aparılmasının va-

cibliyi bildirilib. Qeyd olunub ki, vətənpərvər gəncliyin yetişdirilməsi yalnız tarixi irsin öyrədilməsi ilə məhdudlaşmamalı, müasir biliklərə, texnologiyalara yiyələnmiş, ölkənin inkişafına töhfə verməyə hazır vətəndaşların formalaşdırılmasını da əhatə etməlidir.

Samir Seyidəhmədli vurğulayıb ki, Naxçıvanın inkişaf perspektivlərinin reallaşdırılması dövlət qurumlarının, sahibkarların və ictimaiyyətin birgə fəaliyyətinə, mövcud imkanlardan sə-

mərəli istifadə olunmasını tələb edir. Qəbul edilən qərarların nəticələri insanların gündəlik həyatında hiss edilməli, iqtisadi artım yeni iş yerlərinin yaradılmasına və əhalinin rifahının yüksəldilməsinə xidmət etməlidir.

Müşavirələrdə vurğulanıb ki, Prezident İlham Əliyevin YAP-ın VIII Qurultayındakı çıxışından irəli gələn vəzifələrin həyata keçirilməsi dövlət qurumlarının, partiya üzvlərinin və bütövlükdə, cəmiyyətin üzünə mühüm məsuliyyət qoyur. Azərbaycanın müstəqilliyinin və suverenliyinin möhkəmləndirilməsi, milli təhlükəsizliyin təmin olunması, Naxçıvanın sosial-iqtisadi potensialının gücləndirilməsi, eləcə də əhali arasında təbliğat və maarifləndirmə işinin müasir tələblərə uyğun təşkili qarşıda duran əsas vəzifələrdəndir.

Adını əvvəllər də eşitmişdim. Tədqiqat yazılarında, onunla eyni dövrdə çalışmış qələm dostlarının xatirələrində adı döndə-döndə çəkilirdi. Şəxsiyyəti, ziyallığı, sözlə və mətbuata bağlılığı haqqında çox oxumuşdum. Amma imzası ilə ilk dəfə “Şərq qapısı” qəzetinin zamanın saraltdığı səhifələrində üz-üzə gəldim. Bir neçə il əvvəl – qəzetin 100 illik yubileyi münasibətilə hazırlanacaq elmi əsər üçün yazıların seçilməsində mən də iştirak edirdim. Onlarla kişi imzasının arasında onun imzası bir işıq kimi parlayırdı. Hadisələrə cəsarətli və sayıq baxışı, bir qadının söz meydanında sanballı qələm sahibi kimi görünməsi məni ilk gündən öz təsiri altına aldı. Hiss edirdim ki, bu sıradan bir imza deyil, ömrünü mətbuata həsr etmiş fədakar bir insanın sözlə çevrilmiş izləridir.

İllər sonra onunla telefon vasitəsilə həmsöhbət olduq. Səsinin titrəməsindən həyəcanı duyulurdu. Axı necə həyəcanlanmasın? 91 yaşlı qələm sahibi 105 yaşlı söz çinarına müsahibə verirdi. O ömrünün 26 ilini bu qəzetə həsr etmişdi. Söhbət Azərbaycan mətbuatında öz imzasını qoymuş görkəmli jurnalist, folklorşünas-alim Sənubər Kərimovadan gedir...

Kəngərlilər nəslinin layiqli davamçılarından biri olan Sənubər xanım 1935-ci ildə Naxçıvan şəhərində dünyaya göz açıb. 1954-cü ildə orta məktəbi bitirdikdən sonra Bakı Dövlət Universiteti-

nin Filologiya fakültəsinin Jurnalistika şöbəsinə qəbul olunub. 1959-cu ildə universiteti bitirib, doğma Naxçıvana qayıdıb və “Şərq qapısı” qəzetində ədəbi işçi kimi fəaliyyətə başlayıb. Qısa müddətdə şöbə müdiri, baş redaktor müavini və baş redaktor vəzifələrinə qədər yüksəlib. SSRİ Jurnalistlər İttifaqına üzv qəbul olunması isə onun peşəkar jurnalist kimi respublika miqyasında tanındığını göstərirdi.

Sənubər Kərimova jurnalistikanın müxtəlif janrlarında qələmini sınayıb. Xüsusilə oçerkləri müşahidə qabiliyyəti, canlı təsvirləri, insan talelərinə həssas münasibəti və publisistik düşüncəsi ilə seçilib. Akademik İsa Həbibbəylinin də qeyd etdiyi kimi, həmin dövrdə “Şərq qapısı”nda dərc olunan oçerklər Azərbaycan mətbuatında bu janrın ən yaxşı nümunələri sırasında qiymətləndirilməyə layiqdir.

Onun II Dünya müharibəsinin iştirakçısı olmuş naxçıvanlı qadınlar haqqında yazdığı silsilə oçerklər xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Sənubər xanım yazılarının birində həmvətənlərinə belə müraciət edirdi: “Sayıq olun, insanlar, sayıq olun! Sayıq olun ki, ailələri yurdsuz-yuvasız, anaları oğulsuz, körpələri yetim qoyan qanlı müharibələr bir daha təkrar olunmasın!”

Sənubər xanımın redaktorluğu dövründə qəzetin tarixində müəyyən dəyişikliklər baş verib. Azərbaycan KPMK-nın 25

Söz adlı dünyanın işığında...

sentyabr 1979-cu il tarixli qərarı ilə “Şərq qapısı” qəzetinin adı “Sovet Naxçıvanı” ilə əvəzlənib. 1980-ci ildən qəzetin rus dilində 5000 tirajla “Sovetskaya Naxçıvan” adlı variantı da nəşrə başlayıb. Bu illər onun fəaliyyətinin ən məsuliyyətli dövrlərindən olub.

Qızı Təranə xanım anasının fədakarlığını belə xatırlayır: “Anamın istirahət günü yadıma gəlmirdi. Tədbirlərdə mütəmadi iştirak etdiyi üçün qəzet materiallarını işdə oxumağa vaxtı olmazdı. Gətirib evdə oxuyardı. Biz yatarıq. Səhər oyanıb dərsə, işə gedəndə anamızı iş üstündə görədik. Gözlərindən yuxu, yorğunluq tökülürdü. Onun bu halına adət etmişdik...”

Sənubər xanım 26 ilini “Şərq qapısı” qəzetinə həsr edib. Ona müxtəlif vəzifələr təklif olunsada, qələmə və jurnalistikaya olan sevgisi onu mətbuata bağlayıb.

“Şərq qapısı” qəzeti – 105

bizə müraciət edirdi. Adamları razı salmaq üçün əlimdən gələni edirdim. Bu hər şeydən əvvəl mənim vəzifəm və vətəndaşlıq borcum idi. Xatırlayıram ki, o zamanlar əmək stajı olmayana pensiya düşmürdü. Nazir olsam da, hərdən ayın axırında borc alır, imkansız ailələrə köməklik etməyə çalışırdım”.

Həyat Sənubər xanımı ağır sınaqlarla da üzləşdirib. Həyat yoldaşı Tofiq Vəkilovun 38 yaşında vaxtsız vəfatı onun qəlbində əbədi nisgilə çevrilib. Bu itkidən sonra övladlarını böyük çətinliklərlə böyüdü, onların təhsili və xoşbəxtliyi üçün bütün gücünü səfərbər edib. Bu gün isə çəkdiyi zəhmətin bəhrəsini görür, övladlarının himayəsində yaşayır. Yaşı 90-ı haqlasa da, gənclik illərinin xatirələri yaddaşında tərəvətini qoruyur. Söhbət əsnasında gah

o tayından gələn doğma liq duyulurdu: “Şərq qapısı” – kaş biləydiniz ki, bu söz mənim üçün necə böyük mənə daşıyır. Mən ömrümün 26 ilini bu qəzetə həsr etmişəm. İllər yalnız ömürdən getməyib. “Şərq qapısı” yolunda saçımın ağını, gözümün nurunu, qələmimin mürəkkəbini, ürəyimin yağını əritmişəm. Gecəmi gündüzümə qatmışam. Qəzetə o qədər böyük sevgi və məhəbbətə bağlanmışam ki, bəzən övladlarımla yığışan illərini belə görə bilməmişəm. Peşman deyiləm. “Şərq qapısı” qəzeti mənə bir ailə olub. Mən mətbuatda, qəzetdə özümü tapmışam. Bu gün mən ömür nərdivanının 91-ci pilləsində, doğma qəzetimiz isə 105-ci pilləsində dayanıb. Hər ikimiz sözlə, qələmlə birgə qocalmışıq. Bu münasibətlə qəzetin kollektivini səmimi-qəlbədən təbrik edirəm. Ziyanız heç bir zaman azalmasın. Sağ olun ki, bizi yada salmışınız”.

Qısa telefon söhbətimizdə Sənubər xanımın qurduğu hər bir cümlə o qədər təsirli və səmimi səslənirdi ki, gözlərim qarşısında ömrünün ən məhsuldar çağlarını qəzetə, mətbuata həsr etmiş 91 yaşlı ağbırçək qələm sahibinin nurlu siması canlanırdı.

Onun haqqında yazılanları, vaxtilə qəzet səhifələrində dərc etdiyi məqalələri oxuduqca bir həqiqətə daha da əmin oldum: Sənubər xanım yazıları ilə xalqımızın yaddaşını qoruyub, insan taleələrini sətir-sətir, cümlə-cümlə sözlə çevirərək gələcəyə daşıyıb, yaşadığı dövrün mənzərəsini mətbuat tarixinin səhifələrinə həkk edib. İllər ötəcək, nəsilər dəyişəcək, əsrlər bir-birini əvəzləyəcək. Lakin Sənubər xanım kimi ömrünü sözlə verən qələm adamlarının ziyası zaman keçdikcə daha aydın görünəcək...

“Şərq qapısı” qəzetinin əməkdaşları 1970-ci illərdə

Sonralar kadra ehtiyac ilə əlaqədar Naxçıvan Muxtar Respublikasının əmək və əhalinin sosial təminat nazirinin birinci müavini, daha sonra isə sosial təminat naziri təyin olunub. 1985-2000-ci illərdə bu vəzifədə çalışıb. Sənubər xanım həmin illəri belə xatırlayır: “O illərdə nazirlik cəmiyyətin ən ağır yeri idi. Sosial qayğıya ehtiyacı olan təbəqə

uşaqlıq çağlarına, gah tələbəlik illərinə qayıdır. Danışdıqca sanki illər aradan çəkilir, keçmiş bu günə boylanır.

Sənubər xanım üçün söz həmişə həm peşə, həm həyat yolu, həm də ömrünü mənalandıran mənəvi dəyər olub. Doğma “Şərq qapısı” qəzetinin 105 illik yubileyi münasibətilə ürək sözlərini bölüşərkən səsinə illərin

Jurnalist, teatrşünas, publisist – Cəlil Vəzirov

“Şərq qapısı” qəzetinin 105 illik yubileyi münasibətilə adı və xatirəsi ehtiramla anılan qələm sahibləri arasında Cəlil Vəzirovun xüsusi yeri var. 63 illik ömrünün böyük bir hissəsini qəzetə, jurnalistikaya və söz sənətinə həsr edən Cəlil müəllim Naxçıvanın ictimai-mədəni həyatının salnaməsinin yaradılmasında, xüsusilə teatr tarixinin araşdırılması və təbliğində mühüm xidmətlər göstərüb. Onu tanıyanlar, bir vaxtlar eyni redaksiyada çiyin-çiyinə çalışan dostları və qələm yoldaşları Cəlil müəllimi hər mövzuya məsuliyyətli yanaşan, araşdırmadan qələmə sarılmayan, sözün çəkisini bilən istedadlı jurnalist, mahir teatrşünas kimi xatırlayırlar.

1944-cü ildə Naxçıvan şəhərində dünyaya göz açan Cəlil Vəzirov 1968-ci ildə Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunu bitirdikdən sonra yaradıcılıq fəaliyyətinə və jurnalistikaya başlayıb. Elə həmin ildən taleyi “Şərq qapısı” qəzeti ilə bağlanıb. Uzun illər maraqlı yazıları, publisistik məqalələri ilə çıxış edib. Qələmə aldığı hər mövzuda cəmiyyətin həssas məsələlərinə, teatrımızın mövcud problemlərinə toxunan Cəlil Vəzirov qısa zamanda respublika miqyasında tanınan və oxunan jurnalistə çevrilib.

Bu gün onun barəsində yazılmış xatirələri oxuyarkən görürük ki, Cəlil müəllim 30 ildən artıq davam edən fəaliyyəti ilə yalnız qələmi vasitəsilə oxucularının ürəyinə yol tapmayıb. O həm də şəxsiyyəti, geniş müşahidə qabiliyyəti və səmimi dostluğu ilə yaddaşlarda iz qoyan nümunəvi ziyalıya çevrilib.

Uzun illər qəzetdə baş müxbir, Ədəbiyyat və incəsənət şöbəsinin müdiri kimi məsul vəzifələrdə

fəaliyyət göstərüb. 1968-2003-cü illəri əhatə edən bu yaradıcılıq yolu, onun ömrünün ən məhsuldar və yaddaqalan səhifələrindən olub. Cəlil Vəzirov qəzetçiliyi yalnız peşə kimi deyil, sözlə və cəmiyyətə xidmət missiyası kimi qəbul edirdi. Onun yazılarında Naxçıvanın ictimai-mədəni həyatı, ədəbi mühiti və xüsusilə teatr sənətinin problemləri geniş əksini tapırdı.

Oğlu Həbib Vəzirov atasını xatırlayarkən, ilk növbədə, onun sözlə və işə məsuliyyətindən danışıq: “Atam üçün jurnalistika, sadəcə, yazmaq deyildi. O hər yazdığı sözün məsuliyyətini hiss edirdi. Bəzən bir yazı üzərində günlərlə, hətta həftələrlə işləyər, müxtəlif mənbələrə müraciət edər, yaşlı sənət adamları ilə görüşər, eşitdiyi hər bir məlumatı dəqiqləşdirirdi”.

Bu xüsusiyyət onun teatrşünaslıq fəaliyyətində də özünü göstərirdi. Cəlil Vəzirov üçün teatr, sadəcə, səhnədə nümayiş olunan tamaşa deyil, xalqın mənəvi yadda-

şını, estetik zövqünü və mədəni düşüncəsini yaşadan böyük məktəb idi. O, Naxçıvan teatrının tarixini, inkişaf mərhələlərini, səhnə sənətinin formalaşmasında xidmətləri olan sənətkarların həyat və yaradıcılığını ardıcıl şəkildə araşdırırdı.

Arxiv materiallarına, faktlara və canlı xatirələrə söykənən araşdırmaları Naxçıvan səhnə sənətinin keçdiyi yolun öyrənilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyırdı. Onun yüzlərlə məqalə və publisistik yazısı ilə yanaşı, teatrşünas İlham Rəhimli ilə birgə qələmə aldığı “Naxçıvan teatrının salnaməsi” əsəri də bu sahədəki zəngin yaradıcılıq irsinin mühüm nümunələrindəndir.

Həbib Vəzirov atasının Naxçıvanın mədəniyyətinə və teatrına olan bağlılığını belə xatırlayır: “Atam Naxçıvanı çox sevirdi. Bu sevgi onun yazılarında da, söhbətlərində də hiss olunurdu. Teatr haqqında danışanda sanki həmin səhnənin içində yaşayırdı. Tanıdığım sənətkarların hər biri haqqında

ayrıca bir xatirəsi vardı. Onun üçün həmin insanlar, sadəcə, bir yazının qəhrəmanı deyil, Naxçıvanın mədəni yaddaşının bir parçası idi”.

Cəlil Vəzirovun fəaliyyəti jurnalistika ilə məhdudlaşmayıb. 1976-cı ildən Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqının, 1978-ci ildən Jurnalistlər Birliyinin, 2000-ci ildən isə Yazıçılar Birliyinin üzvü olub. 1980-ci ildən Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqının Naxçıvan Təşkilatına rəhbərlik edib.

2004-cü ildən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Naxçıvan Bölməsinin İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun Musiqi və Teatr şöbəsində elmi işçi kimi fəaliyyət göstərərək tədqiqatlarını davam etdirib.

Sözə, sənətə və doğma Naxçıvanın mədəni həyatına bağlılığı onun əməyinin müxtəlif mükafat-

larla qiymətləndirilməsində də əksini tapıb. 1987-ci ildə “Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adına, 2004-cü ildə isə Rəsul Rza Beynəlxalq ədəbi mükafatına layiq görülüb. Cəlil Vəzirov 2008-ci ildə 63 yaşında dünyasını dəyişib.

Bu gün “Şərq qapısı”nın 105 illik tarixinin səhifələri vərəqlənərkən Cəlil Vəzirovun imzasına rast gəlmək, onun yazılarının ruhunu duymaq mümkündür. Çünki qəzetlər zamanın yaddaşındır. Bu yaddaşda iz qoyan insanlar isə illər keçsə də, unudulmurlar. Cəlil Vəzirov da “Şərq qapısı”nın tarixində belə iz qoyan qələm sahiblərindəndir – sözlə ilə, araşdırmaları ilə, sənətə bağlılığı ilə Naxçıvan mətbuatının və mədəniyyətin yaddaşında özünəməxsus yer tutan ziyalı.

✎ Məcid RƏŞADƏTOĞLU

Torpaqdan sənətə: Naxçıvanda təndir qoyma ənənəsi yaşadılır – reportaj

Torpaq ustanın əllərində sanki yenidən doğulur. Əvvəlcə adi palçıq təsiri bağışlayan bu qarışım səbir, zəhmət və ustalıqla yağrulduqca tədricən özünəməxsus forma alır. Hər toxunuş, hər döyüntü gələcək təndirin möhkəmliyinə hesablanır. Burada tələskənliyə yer yoxdur – nəticəyə aparan yol səbirdən və illərin təcrübəsindən keçir.

Təndir yalnız torpaqdan hazırlanmış məişət elementi deyil. O, nəsildən-nəslə ötürülən qədim sənətin, xalq məişətinin və çörək mədəniyyətinin yaşadılan nümunəsidir. Bu sənətin əhəmiyyəti beynəlxalq səviyyədə də təsdiqini tapıb. 2024-cü ilin dekabrında Azərbaycanın “Təndir sənətkarlığı və çörəkbişirmə” milli nominasiyası UNESCO-nun Qeyri-Maddi Mədəni İrs üzrə Reprezentativ Siyahısına daxil edilib.

Bu qədim sənətin incəliklərini qoruyub saxlayan ustalardan biri də Culfa rayonunun Yayıc kəndində yaşayan Məmməd İmanovdur. Onun həyatında torpağın əllə yağrulub təndirə çevrilməsi əsrlərdən süzülüb gələn sənətin bu gün də necə yaşadıldığını göstərir.

Hər torpaqdan təndir olmur: ustalığın sirri xammalın düzgün seçimindən başlayır

Təxminən, 15-16 ildir, həyat yoldaşı ilə birlikdə təndir qoyan Məmməd usta deyir ki, proses ilk baxışdan sadə görünə bilər, burada hər mərhələnin öz qaydası var. Ən vacib məqamlardan biri isə düzgün xammal seçimidir. Usta təndir üçün çöldən gətirilən xüsusi gilli torpaqdan istifadə etdiklərini bildirir. Torpaq yapışqan və möhkəm olmalıdır. “Torpağın şirəsi, yapışqanlığı, gücü olmalıdır. Hər torpaq bu effekti verməz. Bəzi yerlərdə saman qatırlar. Biz isə sırf keçi tükündən istifadə edirik. Tükü alıb gətiririk, palçığa qarışdırıb yoğururuq. Sonra onu saxlayırıq ki, torpaq yaxşı bişsin. Bundan sonra təndiri hazırlamağa başlayırıq”, – deyər o bildirir.

Palçıq hazır olduqdan sonra əsas iş başlayır. Təndir bir dəfəyə deyil, qat-qat, mərhələ-mərhələ formalaşdırılır. Hər gün müəyyən hündürlükdə palçıq əlavə edilir ki, əvvəlki qat qurusun və növbəti qatla möhkəm birləşsin.

Ustanın sözlərinə görə, təxminən, bir metr hündürlüyündə təndirin hazırlanması beş-altı gün çəkir. Əsas zəhmət isə divarların formaya salınması, hamarlanması və möhkəmləndirilməsidir: “Təndirin ən rahat işi onu qoymaqdır. Ondan sonrakı işlər daha çətinir. Palçığı döyə-döyə formaya salırsan. Elə hala gətirməlisən ki, görünüşündən onun gözəl və keyfiyyətli olduğu bilinsin”.

Hazırlanan təndirin qurudulması da xüsusi diqqət tələb edir. Birbaşa Günəş şüaları onun çatlamasına, hətta partlamasına səbəb ola bilər. Buna görə təndir örtülü və tədricən quruyan yerdə saxlanılır. Usta deyir ki, ən keyfiyyətli təndirlər ilin sərin vaxtlarında, xüsusilə payız aylarında hazırlanır. Bu zaman təndir gec quruyur, çatlama ehtimalı azalır və daha möhkəm alınır.

Həyatında müxtəlifölcüli hazır təndirlər də gözə dəyir. Sifarişlər yalnız Naxçıvandan deyil, Azərbaycanın müxtəlif bölgələrindən gəlir. Hazırladığı təndirlərdən birinin hətta Finlandiyaya aparıldığını deyən usta bildirir: “Şərurdan, Şahbuzdan, Ordubaddan, Bakıdan müştərilərimiz var. Zəng edirlər, sifariş verirlər, göndərirəm. Elə olub ki, mənəim hazırladığım təndir Finlandiyaya gedib. Orada yaşayan azərbaycanlı ailələr alıb aparıblar”.

Təndirin müştəriyə verilməsi ilə ustanın işi

də tam başa çatmır. O, ilk dəfə yandırılmasından sonrakı istifadəsinə qədər müştərilərə ətraflı tövsiyələr verir. Təndir əvvəlcə yavaş-yavaş qızdırılmalı, daha sonra od artırılmalıdır. Təndirin ağarması onun bişdiyini göstərir. Hazır təndir isə yağışdan və sudan qorunmalı, mümkün qədər örtülü yerdə saxlanılmalıdır.

Düzgün hazırladıqda və qorunduqda təndirdən 10, 15, hətta 20 il istifadə etmək mümkündür. Məmməd İmanov üçün əsas prinsip çox məhsul hazırlamaq deyil, keyfiyyətli təndir ərsəyə gətirməkdir: “İstəsən, gündə beş-on təndir hazırlaya bilərsən. Amma onda keyfiyyət aşağı düşər. Bunu zövqlə, asta-asta işləmək lazımdır ki, keyfiyyətli məhsul alınsın. Mən öz müştərimə görə hazırlayıram. Mövsümə bağlıdır. Elə vaxt olur, sifariş çox olur, çatdırmaq olmur, elə vaxt da olur, dayanır”.

Torpaq, od və zəhmət: qədim sənət gələcəyə belə daşınır

Bu sənətin Məmməd İmanova verdiyi ən böyük dəyər isə yalnız qazanc deyil. O, təndir qoymanı Naxçıvanın və bütövlükdə, Azərbaycanın maddi-mədəni irsinin bir hissəsi hesab edir: “Təndir qoyma

bizim qədim sənətimizdir. Bunu yaşatmalıyıq. Bu, dulusçuluq sənətinin bir parçasıdır. Dulusçular oturmaq əlləri ilə işləyirlər, biz isə ayaq üstə işləyirik. Bu bizim tariximizdir. Təndir, lavaş bizim xalqımıza, Azərbaycana xas olan dəyərlərdir”, – deyər usta bildirir.

Məmməd ustanın hazırladığı təndirlər müxtəlif müsabiqələrdə də iştirak edib və yüksək qiymətləndirilib. Bu, onun illərin zəhməti ilə yaşatdığı sənətə verilən dəyərin göstəricisidir.

Müasir texnologiyaların geniş yayıldığı bir dövrdə əl əməyinə əsaslanan təndir qoyma kimi qədim sənətlərin yaşadılması xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Çünki burada yalnız bir məhsul hazırlanmayıb, əsrlərdən süzülüb gələn ənənə, zəhmət və sənətkarlıq da qorunur. Torpaq seçilir, keçi tükü ilə yağrulur, günlərlə qurudulur, ustanın əlləri altında forma alır və sonda odla sınaqdan keçir. Sadə görünən bu proses, əslində, nəsillərdən-nəsillərə ötürülən böyük zəhmətin ifadəsidir. Məmməd İmanovun hazırladığı hər bir təndir də bu zəhmətin izini daşıyır – torpaqdan yağrulur, odla möhkəmlənir və Naxçıvanın qədim sənət ənənəsini yaşadır.

✍ Nail ƏSGƏROV

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi Naxçıvan Dövlət Universiteti

Aşağıdakı dekan və kafedralar üzrə müsabiqə elan edir Dekan vəzifəsini tutmaq üçün

1. Tibb fakültəsi
2. Pedaqoji fakültə
3. Beynəlxalq münasibətlər və hüquq fakültəsi

Kafedra müdiri vəzifəsini tutmaq üçün

1. Nəqliyyat mühəndisliyi və texniki fənlər kafedrası
2. Ümumi və nəzəri fizika kafedrası
3. İnformatika kafedrası
4. İngilis dili və tərcümə kafedrası
5. Klinik fənlər və hərbə tibb kafedrası
6. Stomatologiya kafedrası
7. Avropa dilləri kafedrası
8. Ümumi hüquq kafedrası
9. Beynəlxalq münasibətlər kafedrası
10. Memarlıq kafedrası
11. Jurnalistika və rəqəmsal media kafedrası
12. Fortepiano kafedrası
13. Kimya kafedrası

Kafedralar üzrə boş olan vəzifələri tutmaq üçün

1. Nəqliyyat mühəndisliyi və texniki fənlər kafedrası – müəllim – 1 yer (0,5 ştat)
2. Rəqəmsal texnologiyalar və kompüter mühəndisliyi kafedrası – müəllim – 1 yer, müəllim – 1 yer (0,5 ştat)
3. Meliorasiya və ekologiya mühəndisliyi kafedrası – dosent – 2 yer (0,5 ştat)
4. Memarlıq kafedrası – müəllim – 1 yer

5. Ümumi riyaziyyat kafedrası – dosent – 1 yer (0,5 ştat), müəllim – 1 yer, müəllim – 2 yer (0,5 ştat)
6. Ümumi və nəzəri fizika kafedrası – müəllim – 1 yer, müəllim – 1 yer (0,5 ştat)
7. İnformatika kafedrası – dosent – 1 yer (0,5 ştat), müəllim – 2 yer
8. İngilis dili və tərcümə kafedrası – dosent – 1 yer, dosent – 2 yer (0,5 ştat), müəllim – 3 yer, müəllim – 1 yer (0,5 ştat)
9. Avropa dilləri kafedrası – müəllim – 1 yer, müəllim – 1 yer (0,5 ştat)
10. Şərq dilləri kafedrası – baş müəllim – 1 yer
11. İngilis dili və metodika kafedrası – dosent – 1 yer, dosent – 1 yer (0,5 ştat), baş müəllim – 1 yer, müəllim – 6 yer
12. Beynəlxalq ticarət və məncement kafedrası – dosent – 1 yer, müəllim – 2 yer, müəllim – 2 yer (0,5 ştat)
13. Bələdiyyə və turizm kafedrası – baş müəllim – 1 yer, müəllim – 1 yer
14. Mühəsibat və maliyyə kafedrası – müəllim – 1 yer
15. İqtisadiyyat və marketing kafedrası – baş müəllim – 1 yer, müəllim – 1 yer, müəllim – 3 yer (0,5 ştat)
16. Orkestr alətləri və dirijorluq kafedrası – dosent – 1 yer
17. Teatr və mədəniyyətşünaslıq kafedrası – müəllim – 1 yer
18. Fortepiano kafedrası – dosent – 1 yer
19. Musiqinin tarixi və nəzəriyyəsi kafedrası – dosent – 1 yer
20. Təsviri incəsənət kafedrası – dosent – 1 yer (0,5 ştat)

21. Xalq çalğı alətləri kafedrası – dosent – 1 yer
 22. Pedaqogika və psixologiya kafedrası – müəllim – 1 yer
 23. Məşqçilik kafedrası – dosent – 1 yer, baş müəllim – 1 yer
 24. Çağırışqədərkə hazırlıq və mülki müdafiə kafedrası – professor – 1 yer (0,5 ştat)
 25. Kimya kafedrası – professor – 1 yer (0,5 ştat), dosent – 3 yer (0,5 ştat), baş müəllim – 1 yer (0,5 ştat), müəllim – 2 yer (0,5 ştat)
 26. Biologiya kafedrası – dosent – 3 yer, dosent – 5 yer (0,5 ştat)
 27. Coğrafiya kafedrası – müəllim – 1 yer, müəllim – 1 yer (0,5 ştat)
 28. Baytarlıq təbabəti kafedrası – dosent – 1 yer (0,5 ştat), baş müəllim – 1 yer (0,5 ştat)
 29. Beynəlxalq münasibətlər kafedrası – baş müəllim – 1 yer, müəllim – 1 yer (0,5 ştat)
 30. Sosial və ictimai münasibətlər kafedrası – müəllim – 2 yer
 31. Əczaçılıq və biokimya kafedrası – professor – 2 yer (0,5 ştat)
 32. Təməl tibb fənləri kafedrası – dosent – 1 yer, baş müəllim – 1 yer, müəllim – 1 yer
 33. Stomatologiya kafedrası – müəllim – 1 yer (0,5 ştat)
 34. Ədəbiyyat və muzeyşünaslıq kafedrası – professor – 1 yer
 35. Azərbaycan tarixi kafedrası – dosent – 1 yer
- Müsabiqədə iştirak etmək üçün sənədlər bu elan qəzetdə dərc olunduğu gündən bir ay müddətində müvafiq qaydada təqdim edilə bilər.

Ünvan: Naxçıvan şəhəri, Universitet şəhərciyi
Telefon: (036)545-23-66/10-01

Elan

Naxçıvan şəhəri, Naxçıvan bələdiyyəsi şəhərin bəzi yaşayış binalarında, o cümlədən Naxçıvan şəhəri, Heydər Əliyev prospekti 54 və 58 ünvanlarında yerləşən binaların fasadında üzlük daşların bərpa edilməsi üçün müsabiqə elan edir. Müsabiqədə iştirak etmək istəyən şirkətlər 16.10.2026-cı il tarixdən 23.10.2026-cı il tarixədək Naxçıvan şəhəri, Naxçıvan bələdiyyəsinə müraciət edə bilərlər.

Ünvan: Naxçıvan şəhəri, Kazım Talıblı küçəsi, ev 20
Əlaqə telefonu: 050-633-21-01

İtmişdir

Ordubad rayonu, Xanağa kənd sakini Rəsulova Xoşqənd Əvəz qızının adına olan JN-036^A nömrəli “Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə” itdiyindən etibarsız sayılır.

Ordubad rayonu, Aza kəndində yaşamış Karimov Hüseyn Karim oğlunun adına verilmiş JN-24 nömrəli torpağın mülkiyyətə hüququna dair dövlət aktı itdiyindən etibarsız sayılır.

Babək rayonu, Didiyar kənd sakini Seyidova Havva Mirhüseyn qızının adına verilmiş JN-204^A və JN-204^B nömrəli “Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə”lər itdiyindən etibarsız sayılır.

Babək rayonu, Cəhri qəsəbə sakini Əliyev Sabuhi Əhad oğlunun adına verilmiş JN-221^A nömrəli, 10305018 kodlu “Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə” itdiyindən etibarsız sayılır.

Naxçıvan şəhəri, Çənlibel məhəlləsi, bina 25, mənzil 17-də yaşayan Quliyev İlqar İbrahim oğluna məxsus 10820 inventar nömrəli texniki pasport itdiyindən etibarsız sayılır.

Babək rayonu, Şıxmahmud kənd sakini Rəcəbov Zülfəli Bəhlul oğlunun adına olan bina 2 ünvanında yerləşən 3^A nömrəli mənzilin 775 inventar nömrəli texniki pasportu itdiyindən etibarsız sayılır.

Ordubad rayonu, Qoşadüzü kənd sakini Məmmədov Cavanşir Məmməd oğlunun adına olan JN-80^A və JN-80^B nömrəli “Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə”lər itdiyindən etibarsız sayılır.

Şərir rayonu, Alışar kənd sakini İsgəndərli Nəsim Zeynalabdin oğlunun adına verilmiş 525^A nömrəli “Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə” itdiyindən etibarsız sayılır.

Culfa rayonu, Bənənçiyə kənd sakini Ələkbərov İbrahim Qadir oğlunun adına verilmiş JN-730^A nömrəli “Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə” itdiyindən etibarsız sayılır.

Ordubad şəhəri, Mənsur ağa küçəsi 19 ünvanında yerləşən Əhmədov Məhdi Sultan oğlunun adına olan fərdi yaşayış evinin 1420 inventar nömrəli texniki pasportu itdiyindən etibarsız sayılır.

Şahbuz şəhəri, Memar Əcəmi küçəsi, ev 5 ünvanında Hidayətli Səbahəddin Hidayət oğlunun adına verilmiş 151 inventar nömrəli texniki pasport itdiyindən etibarsız sayılır.

Şərir rayonu, Məmmədsəbir kənd sakini Ramazanov Bəhlul Məmməd oğluna məxsus JN-127 nömrəli torpağın mülkiyyətə hüququna dair dövlət aktı itdiyindən etibarsız sayılır.

Şərir rayonu, Qarabənzər kənd sakini Hüseynova Aybəniz İsa qızına məxsus JN-70^A nömrəli “Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə” itdiyindən etibarsız sayılır.

Şərir rayonu, Yengicə kənd sakini Pənahov Ayaz Əziz oğluna məxsus JN-909^A nömrəli “Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə” itdiyindən etibarsız sayılır.

Şərir rayonu, Aşağı Aralıq kənd sakini Muxtarov Məzahir Nəzi oğluna məxsus JN-260 nömrəli torpağın mülkiyyətə hüququna dair dövlət aktı itdiyindən etibarsız sayılır.

Şərir rayonu, Maxta kənd sakini Quliyev Kamil Ramazan oğluna məxsus JN-166 nömrəli torpağın mülkiyyətə hüququna dair dövlət aktı itdiyindən etibarsız sayılır.

Şərir rayonu, Məmmədsəbir kənd sakini Seyidov Əlişad Musa oğluna məxsus JN-354^A nömrəli “Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə” itdiyindən etibarsız sayılır.

Şərir rayonu, Şəhriyar kənd sakini Rzaeyeva Xuraman İsmayıl qızına məxsus JN-406 nömrəli torpağın mülkiyyətə hüququna dair dövlət aktı itdiyindən etibarsız sayılır.

Naxçıvan şəhər, Əlinəc məhəlləsi, ev 6, mənzil 32 ünvanında Abbasov Nəzir Xeybər oğlunun adına olan 10844 inventar nömrəli texniki pasport itdiyindən etibarsız sayılır.

Ordubad rayonu, Vəndəd kənd sakini Həsənov Fərid Vəli oğluna məxsus “Hidromek-102S” markalı ekskavator 185 FX 603 nömrəli dövlət qeydiyyat nişanı itdiyindən etibarsız sayılır.

Şərir rayonu, Axamad kəndində yaşamış Abbasov İbrahim Hüseyn oğlunun adına verilmiş JN-19^A nömrəli “Torpağın mülkiyyətə verilməsinə dair şəhadətnamə” itdiyindən etibarsız sayılır.

Allah rəhmət eləsin

“Şərq qapısı” qəzetinin kollektivi qəzetin Texniki yaradıcılıq bölməsinin müdiri, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Əməkdar jurnalisti **Məhəbbət MİRZƏYEVANIN** vəfatından kədərli xəbərlərini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verir.

 ŞƏRQ QAPISI

Baş redaktor:
RƏMZİ TAHİRLİ

Ünvan: AZ-7000,
Naxçıvan şəhəri, “Təbriz” küçəsi 14.

Telefonlar: Məsul katib: 545-62-47
Şöbələr: 545-81-44, 545-51-18
Müxbirlər: 545-75-21, Faks: 544-52-52
E-mail: info@serqqapisi.gov.az

Qeydiyyat №: 575

Əlyazmalara cavab verilmir
və onlar geri qaytarılır

Vöen: 0200065441

Çapa imzalanmışdır 00:00

Tiraj: 450. Sifariş № 231

Nömrəyə məsul: Nail Əsgərov,
Elnurə Cəfərova

Dizayner: Həbibə Allahverdiyeva

Qəzet redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib və Əcəmi NPB-də ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.